

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 F per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Preventieve hechtenis en voorlopige invrijheidstelling inzake douanen en accijnzen

1. Artikel 224 van de algemene wet van 26 augustus 1822 op de heffing van de in-, uit- en doorvoorrechten en de accijnzen bepaalt dat de smokkelaars in verzekerde bewaring mogen worden gesteld, wanneer zij geen door de ambtenaren bekend domicilie binnen het Rijk hebben, ten einde terstond aan de rechter te worden overgeleverd.

2. Luidens artikel 225 van dezelfde algemene wet mogen vreemde of onbekende personen die in de tolkring bekeurd worden wegens een overtreding, welke bestraft wordt met een geldboete, eveneens voorlopig worden aangehouden totdat het bedrag der boete zal gestort zijn bij de ontvanger der douanen en accijnzen. Voor de vreemde overtreders kan bovendien worden geëist dat zij domicilie binnen het Rijk hebben gekozen.

3. Aanvankelijk was voorlopige aanhouding inzake douanen en accijnzen dus alleen toegelaten :

a) wanneer de overtreders geen gekend domicilie binnen het Rijk hadden;

b) wanneer vreemde of onbekende personen een inbreuk gepleegd hadden waarop geldboete was gesteld, maar zodra zij het beloop van de boete hadden geconsigneerd en de vreemde personen domicilie binnen het Rijk hadden gekozen, werden zij terug vrijgelaten.

4. Naderhand heeft de wetgever het noodzakelijk geacht een aanzienlijke uitbreiding te geven aan het recht tot voorlopige aanhouding van smokkelaars. Dat geschiedde bij de wet van 6 april 1843 waarbij de straffen wegens fraude inzake douane ook merkelijk werden verzwaaard. Artikel 20, lid 2, van die wet, bepaalt namelijk : « Bij uitbreiding van artikel 224 » van de algemene wet, mogen de smokkelaars altijd » voorlopig worden aangehouden, wanneer de overtre- » ding aanleiding geeft tot toepassing van gevange- » nisstraf. »

Daaruit blijkt dat de voorlopige aanhouding mag worden toegepast telkenmale het fraudemisdrijf gestraft wordt met gevangenisstraf.

5. Artikel 138 van de wet van 15 april 1896 maakt

het bepaalde in voormeld artikel 20, lid 2, van de wet van 6 april 1843, toepasselijk op de personen die bekeurd worden wegens exploitatie van een geheime alcoholstokerij, zodat ook die delinquenten in voorlopige hechtenis kunnen worden gesteld.

6. Ten slotte heeft de wetgever in 1947 het recht van voorlopige aanhouding uitgebreid tot alle inbreuken op de wetten betreffende de accijnzen en de verbruikstaksen, die strafbaar zijn gesteld met hoofdgevangenisstraf. Artikel 19 van de wet van 10 juni 1947 bepaalt inderdaad : « De bepalingen die, betref- » fende de voorlopige aanhouding van de overtreders, » voorzien zijn in het tweede lid van artikel 20 der » wet van 6 april 1843 op de beteugeling van de » sluikhandel in douanezaken, zijn toepasselijk op het » stuk van accijnzen en daarmede gelijkgestelde tak- » sen wanneer de overtreding in hoofdzaak aanlei- » ding geeft tot gevangenisstraf. »

7. Tot zover deze tamelijk lange opsomming van de wettelijke bepalingen die de voorlopige aanhouding toelaten op het gebied van douanen en accijnzen. Samenvattend kan men zeggen dat de preventieve hechtenis toepassing kan vinden op personen die bekeurd worden wegens fraude inzake douanen en accijnzen voor zover het misdrijf gestraft wordt met hoofdgevangenisstraf.

Wordt de inbreuk gestraft met geldboete doch niet met gevangenisstraf, dan kan voorlopige aanhouding alleen geschieden ten opzichte van vreemde of onbekende personen bekeurd in de tolkring, totdat het bedrag der opgelopen geldboete is geconsigneerd en de vreemde personen domicilie in het Rijk hebben gekozen.

Taak van de beambten.

8. De voorlopige aanhouding van smokkelaars wordt altijd gedaan door de beambten der douanen en accijnzen. Zij wordt in de regel slechts toegepast wanneer de overtreders op heterdaad worden betrapt (1) of althans op een ogenblik dat nog dicht bij de feiten ligt.

Krachtens artikel 1 van het koninklijk besluit van 2 juli 1824, gewijzigd bij artikel 3 van het koninklijk besluit van 10 september 1851, moeten de beambten der douanen en accijnzen de door hen aangehouden delinquent overgeven aan de dichtsbij gelegen rijks-wachtbrigade, om ter beschikking van de gerechtede overheid te worden gesteld.

9. Terzelfdertijd overhandigen de beambten aan de rijkswacht een vordering waarbij de bevelhebber wordt verzocht de gevangenen over te leveren aan de Procureur des Konings. Naast die vordering wordt ook een summier proces-verbaal afgegeven waarin benevens de identiteit van de beambten en van de overtreder, een bondige beschrijving van het delict wordt gegeven met aanduiding van de toepasselijke wetspalingen.

Door de rijkswacht moet de gearresteerde dadelijk voor de Procureur des Konings worden geleid.

Taak van de Procureur des Konings.

10. De procureur des Konings moet vooreerst nagaan of de aanhouding wettelijk is. Zo moet hij inzonderheid onderzoeken of het vastgestelde misdrijf strafbaar is met hoofdgevangenisstraf. Luidens artikel 616 van het wetboek van strafvordering dient hij immers dadelijk een einde te stellen aan elke wederrechtelijke vrijheidsberoving. In de practijk kan die magistraat zijn opdracht van toezicht uitoefenen aan de hand van het aanvankelijk proces-verbaal dat door de beambten der douanen en accijnzen werd opgesteld.

11. Zodra de wettelijkheid van de aanhouding vaststaat, is de procureur des Konings verplicht de zaak aanhangig te maken bij de onderzoeksrechter en de verdachte ter beschikking te stellen van deze magistraat. Dit geschiedt door middel van een schriftelijke vordering tot het instellen van een gerechtelijk onderzoek. Zoals wij hiervoor hebben gezien, bepaalt artikel 224 van de algemene wet van 26 augustus 1822 dat de aangehouden persoon terstond aan de rechter moet worden overgeleverd. Deze magistraat die door de wet niet nader wordt aangeduid, kan geen andere zijn dan de onderzoeksrechter die krachtens het wetboek van strafvordering alleen bevoegd is een aanhoudingsbevel uit te vaardigen (1). De rechtsleer en de rechtspraak zijn het eens dat hier de onderzoeksrechter wordt bedoeld. Aldus besliste de Kamer van inbeschuldigingstelling te Luik dat alleen de onderzoeksrechter bevoegd is om een aanhoudingsbevel tegen een smokkelaar uit te vaardigen. Het Hof van beroep te Brussel besliste in dezelfde zin (2).

12. Mocht de procureur des Konings achten dat de aanhouding ondanks haar wettelijkheid, ongepast of niet gerechtvaardigd is, dan nog mag hij de voorgeleide persoon op eigen initiatief niet vrijlaten. Hij moet hem dus in ieder geval overleveren aan de onderzoeksrechter.

De procureur des Konings kan in zijn schriftelijke vordering de aanhouding van de verdachte vorderen, maar hij is daartoe niet wettelijk verplicht. Hij kan het uitreiken van een bevel tot aanhouding aan de wijsheid van de onderzoeksrechter overlaten zo hij meent zulks in geweten te moeten doen (3).

Rol van de onderzoeksrechter.

13. Ook de onderzoeksrechter is verplicht eerst en

vooral na te gaan of de aanhouding wettelijk is. Evenmin als de procureur des Konings mag hij een wederrechtelijke vrijheidsberoving bevelen (art. 616 van het wetboek van strafvordering).

Bij het uitvaardigen van het bevel tot aanhouding handelt de onderzoeksrechter uitsluitend als rechter. Hij is volkomen vrij in zijn beoordeling en bij zijn beslissing over de gepastheid van de voorlopige aanhouding. In douane- of accijnswetgeving komt geen enkele bepaling voor waarbij hem de verplichting wordt opgelegd een bevel tot aanhouding af te leveren. Luidens artikel 247 van de algemene wet van 26 augustus 1822, worden de inbreuken op de douane- en accijnswetten geïnstrueerd en berecht overeenkomstig het wetboek van strafvordering. Daaruit volgt dat artikel 94 van dat wetboek, waarbij de onafhankelijkheid van de onderzoeksrechter wordt vastgelegd, toepassing vindt op de voorlopige aanhouding van smokkelaars.

14. Om de gepastheid van de preventieve hechtenis te beoordelen, kan de onderzoeksrechter de verdachte ondervragen, hij kan kennis nemen van het voorlopig proces-verbaal van de beambten en desnoods zijn onderzoek voortzetten.

Wanneer de procureur des Konings de voorlopige aanhouding van de overtreder heeft gevorderd, kan de onderzoeksrechter, na onderzoek van de stukken en na de verdachte te hebben gehoord, van oordeel zijn dat de voorlopige hechtenis niet gerechtvaardigd is. In dat geval zal hij zijn beslissing van afwijzing moeten motiveren. Tegen de beslissing kan door het openbaar ministerie hoger beroep worden ingesteld bij de Kamer van inbeschuldigingstelling (3).

15. Tenzij hij op heterdaad wordt betrapt — zegt artikel 7 van de grondwet — kan niemand worden aangehouden dan uit kracht van een met redenen omkleed bevel van de rechter, dat moet worden betekend bij de aanhouding of uiterlijk binnen vierentwintig uur.

Buiten betrapting op heterdaad is aanhouding in principe dus slechts geoorloofd krachtens een met redenen omkleed bevel van de de rechter dat uiterlijk binnen 24 uur na de aanhouding moet worden aangezegd.

16. De cassatierechtspraak neemt aan dat de vermoedelijke dader van een delict mag worden aangehouden om ter beschikking te worden gesteld van het gerecht, mits er ernstige aanwijzingen van schuld bestaan. De aldus gedane voorlopige aanhouding dient wettelijk als grondslag voor het aanhoudingsbevel indien de aangehoudenene binnen 24 uur voor de onderzoeksrechter wordt gebracht, indien deze magistraat de stukken dadelijk heeft onderzocht, de verdachte heeft ondervraagd en onmiddellijk een aanhoudingsbevel heeft uitgevaardigd dat terstond werd aangezegd (4).

Het opperste gerechtshof eist dus niet dat de vaststelling van het delict op heterdaad is geschied; het volstaat dat ernstige aanwijzingen van schuld voorhanden zijn en dat het aanhoudingsbevel van de onderzoeksrechter binnen 24 uur na zijn vrijheidsberoving werd aangezegd. De termijn van 24 uur begint te lopen vanaf het ogenblik waarop aan de verdachte duidelijk werd verklaard dat hij van zijn vrijheid is beroofd.

17. Bij aanhouding van een persoon die op heter-

daad van smokkel wordt betrap, moet de verdachte eveneens zo spoedig mogelijk voor de onderzoeksrechter worden gebracht opdat deze magistraat zijn aanhoudingsbevel binnen 24 uur kunne uitvaardigen.

18. Inzake douanen en accijnzen is het aanhoudingsbevel van de onderzoeksrechter niet onderworpen aan de controle van de raadkamer, en evenmin aan de bevestiging binnen vijf dagen (5).

Wij zegden reeds dat het openbaar ministerie in beroep kan gaan bij de Kamer van inbeschuldigingstelling tegen de beslissing van de onderzoeksrechter wanneer deze geweigerd heeft een aanhoudingsbevel uit te vaardigen. Het beroep van het openbaar ministerie vervalt evenwel ingeval de administratie verklaart af te zien van de voorlopige aanhouding van de verdachte (6).

Proces-verbaal van bekeuring en dagvaarding.

19. Buiten het aanvankelijk summier proces-verbaal dat wordt opgesteld bij de aanhouding van de delinquent, moeten de beambten der douanen en accijnzen binnen drie dagen na de arrestatie een afschrift van het omstandig proces-verbaal van bekeuring aan de procureur des Konings overmaken (artikel 3 van het koninklijk besluit van 2 juli 1824).

20. Het aanhoudingsbevel van de onderzoeksrechter dekt de hechtenis van de smokkelaar mits de administratie hem dagvaardt voor de correctionele rechtbank, binnen 14 dagen na zijn aankomst in de gevangenis. Bij de dagvaarding wordt de publieke vordering ingesteld.

Zo geen dagvaarding wordt aangezegd binnen 14 dagen, moet de gevangene door de procureur des Konings in vrijheid worden gesteld (5). Van de vrijlating moet hij dadelijk kennis geven aan de gewestelijke directeur der douanen en accijnzen (artikel 4 van het koninklijk besluit van 2 juli 1824).

21. Wordt de dagvaarding binnen 14 dagen aangezegd, dan is het aanhoudingsbevel onbepaald verlengd, totdat een definitieve beslissing wordt getroffen over de grond der zaak. Voorlopige invrijheidstelling kan alleen geschieden mits borgstelling (7). Dat geldt ook wanneer de aangehoudene werd gedagvaard voor een kamer met één rechter ofschoon de zaak moet worden behandeld door een kamer met drie rechters of omgekeerd; in dat geval is de dagvaarding niet nietig. Wanneer de beklaagde de kamer waarvoor hij werd gedagvaard, afwijst, blijft de vervolging aanhangig bij de rechtbank. De afwijzing heeft dan geen verband met de bevoegdheid, maar zij slaat alleen op de verdeling, maar zij slaat alleen op de verdeling van de zaken tussen de kamers van de rechtbank. Het feit dat de administratie geen beroep heeft ingesteld tegen de beslissing van de enige rechter waarvoor de dagvaarding werd betekend, maar die zich onbevoegd heeft verklaard, impliceert niet dat de administratie afziet van de gevolgen van het aanhoudingsbevel. De dagvaarding behoudt haar geldigheid (8).

22. Alhoewel de onderzoeksrechter regelmatig werd gevorderd door het openbaar ministerie, heeft de administratie niettemin het recht de publieke vordering bij de correctionele rechtbank in te stellen door rechtstreekse dagvaarding. Immers de publieke vordering tot toepassing van de boete en de verbeurdverklaring

behoort uitsluitend tot de bevoegdheid van de administratie, het openbaar ministerie komt terzake alleen tussenbeide als bijgevoegde partij om zijn advies te geven (9).

Verzoek tot voorlopige invrijheidstelling.

23. De voorlopige invrijheidstelling inzake douanen en accijnzen is geregeld bij de artikelen 113 t/m. 126 van het wetboek van strafvordering. Inzake gemeen recht zijn die bepalingen vervangen door de wet van 20 april 1874. Artikel 22 van laatstgenoemde wet bepaalt: «Er wordt niet afgeweken van de wetten » betreffende de bestraffing van het bedrog in tol » zaken.»

De rechtsleer en de rechtspraak zijn het eens dat de artikelen 113 t/m. 126 van het wetboek van strafvordering nog steeds toepassing vinden op de voorlopige invrijheidstelling van de preventief aangehouden smokkelaars. Aldus besliste het Hof van Cassatie dat artikel 224 van de algemene wet van 26 augustus 1822 noch enige andere tekst van de douanewetgeving een afwijking voorzien op artikel 114 van het wetboek van strafvordering. Luidens deze bepaling mag de invrijheidstelling mits borgstelling worden aangevraagd en toegestaan in elke stand van de zaak wanneer het feit slechts bestraft wordt met een correctionele straf. De correctionele rechtbank is bevoegd om die invrijheidstelling te bevelen en om het bedrag van de borgstelling vast te stellen, zodra de publieke vordering is ingesteld (10).

Bij ontstentenis van wettelijke bepalingen, waarbij de voorlopige invrijheidstelling van de verdachten inzake douanen en accijnzen wordt geregeld, moet men zich houden aan de regelen vastgesteld bij de artikelen 113 en volgende van het wetboek van strafvordering (11).

Het Hof van beroep te Brussel besliste op 4 juli 1952 als volgt: Krachtens artikel 22 van de wet van 20 april 1874 betreffende de voorlopige hechtenis, blijven de bepalingen van het wetboek van strafvordering toepasselijk op het gebied van douanen en accijnzen. Daaruit volgt dat de verzoeken tot voorlopige invrijheidstelling onder toepassing vallen van de artikelen 113 t/m. 126 van dat wetboek (12).

24. Wij zagen reeds dat krachtens artikel 114 van het wetboek van strafvordering de invrijheidstelling in elke stand van de zaak kan worden aangevraagd. Zij kan echter alleen worden toegestaan mits zekerheidstelling. Zodra de onderzoeksrechter een aanhoudingsbevel tegen een smokkelaar heeft uitgevaardigd, kan deze zijn invrijheidstelling aanvragen. Deze mogelijkheid blijft voor hem openstaan zolang geen definitieve veroordeling is tussenbeide gekomen. Ingeval de administratie nog niet heeft gedagvaard, moet dat verzoek worden gericht tot de raadkamer.

25. Artikel 115 van het wetboek van strafvordering houdt nochtans een beperking in voor de invrijheidstelling. Een persoon die voorheen veroordeeld werd tot een criminele straf is een delinquent in de betekenis van artikel 115, deze mag niet in voorlopige vrijheid worden gesteld (13).

26. In zake douanen en accijnzen is de raadkamer niet bevoegd om, zoals in gemeen recht, te beslissen over de telastleggingen die door de onderzoeksrechter werden verzameld. Ingevolge het bevel van mede-

deling vordert het openbaar ministerie de raadkamer te zeggen dat de onderzoeksrechter ontheven is van de procedure, maar de raadkamer hoeft niet na te gaan of de telastleggingen in hoofde van de verdachte voldoende zijn. Bij inbreuken op de douane- en accijns-wetten is het onderzoek dus alleen van belang voor de rechter over de feiten. Alleen door de dagvaarding van de vervolgende partij wordt de vordering van de administratie en van het openbaar ministerie ahangig gemaakt bij de rechter over de feiten die bevoegd is om te beslissen over de grond van de zaak.

In geval een aanhoudingsbevel werd uitgevaardigd, wordt de hechtenis gehandhaafd door de dagvaarding van de administratie mits die binnen 14 dagen wordt aangezegd. De raadkamer kan het verzoek tot voorlopige invrijheidstelling inwilligen of verwerpen maar zij is niet bevoegd om het arrestatiebevel te bevestigen of op te heffen. Zij kan evenmin een beschikking van buitenvervolginstelling of van verzending voor de correctionele rechtbank treffen (14).

27. Nadat de onderzoeksrechter ontheven is van het onderzoek, is het rechtscollege over de grond van de zaak nog alleen bevoegd om uitspraak te doen over het verzoek tot voorlopige invrijheidstelling voor zover er gedagvaard werd door de administratie (15).

Aanzegging van het verzoek tot voorlopige invrijheidstelling aan de administratie.

28. Krachtens artikel 116 van het wetboek van strafvordering moet het verzoek tot voorlopige invrijheidstelling worden aangezegd aan de burgerlijke partij, in haar domicilie of in het domicilie dat zij gekozen heeft.

Het openbaar ministerie m.a.w. de vervolgende partij krijgt inzage van het verzoek; aanzegging aan het openbaar ministerie is dus niet noodzakelijk.

29. Wanneer de administratie der douanen en accijnzen de publieke vordering instelt wegens inbreuken op de douane- of accijnswetgeving, handelt zij als vervolgende en niet als burgerlijke partij (16). Zij treedt op samen met het openbaar ministerie.

Indien de administratie ter gelegenheid van een strafvordering, de betaling van de ontdoken invoer- of accijnsrechten vordert, treedt zij tevens op als burgerlijke partij (17).

Plaats men de administratie op dezelfde voet als het openbaar ministerie dan lijkt het voldoende dat zij op de ene of andere wijze kennis krijgt van het verzoek, zodat haar vertegenwoordiger, de advocaat van het departement, ter terechtzitting haar standpunt kan verdedigen.

30. De administratie der douanen en accijnzen staat op het standpunt dat haar tussenkomst in de procedure tot voorlopige invrijheidstelling alleszins gegrond is op artikel 116 van het wetboek van strafvordering, naar luid waarvan het verzoek tot invrijheidstelling moet worden aangezegd aan de burgerlijke partij. Dat standpunt is gesteund op een tweevoudige reden:

a) bij haar strafvordering vordert zij de toepassing van geldboeten die het tweeledig karakter van straf en schadeloosstelling hebben; daaruit blijkt dat zij dezelfde belangen heeft als de burgerlijke partij om een voldoende borgstelling te horen vaststellen;

b) telkenmale zij, bij een vervolging wegens inbreuken inzake douanen en accijnzen, tevens de betaling van de ontdoken rechten vordert, treedt de administra-

tie, volgens de jurisprudentie van het Hof van Cassatie (17), ontegensprekelijk op als burgerlijke partij.

31. In haar hoedanigheid van burgerlijke partij moet het verzoek tot voorlopige invrijheidstelling van de preventief aangehouden smokkelaar aan de administratie der douanen en accijnzen worden aangezegd, overeenkomstig het bepaalde in artikel 116 van het wetboek van strafvordering. Ten deze wordt echter door de rechtbanken en door de administratie meestal een praktische houding aangenomen. In de practijk wordt de advocaat van het departement van financiën op een of andere wijze op de hoogte gebracht van het verzoek tot voorlopige invrijheidstelling, zodat die dan vrijwillig verschijnt om het standpunt van de administratie uiteen te zetten, zowel in eerste aanleg als in beroep. Het is in die geest dat het Hof van beroep te Brussel op 3 maart 1956 verklaarde: « La Cour » donne acte à la partie poursuivante (bedoeld wordt » de administratie ») de ce qu'elle comparait volontairement et n'élève pas de grief de ce que la demande » de mise en liberté ne lui a pas été notifiée » (18).

32. Vorenvermelde zienswijze werd bevestigd door het Hof van Cassatie dat de kwestie als volgt oploste. Het verzoek tot voorlopige invrijheidstelling inzake douanen en accijnzen is niet ontvankelijk ingeval het niet werd aangezegd aan de fiscale administratie, overeenkomstig de voorschriften van artikelen 116 en 117 van het wetboek van strafvordering, behalve wanneer die administratie vrijwillig verschijnt en geen grieven aanvoert tegen die niet-betekening (19).

33. In verband hiermede moeten wij nog aanstippen, dat de Kamer van inbeschuldigingstelling bij het Hof van beroep te Brussel, reeds vroeger beslist had dat de artikelen 113 en volgende van het wetboek van strafvordering de griffie geen verplichting opleggen, de raadsman van de beklaagden of de vervolgende partij kennis te geven van de datum waarop de beklaagden voor de raadkamer moeten verschijnen (20).

Bedrag van de borgstelling.

34. In het geval bedoeld bij artikel 225 van de algemene wet van 26 augustus 1822 wordt door de douanewetgeving zelf het bedrag van de borgstelling bepaald. Zoals wij reeds in het begin van dit artikel hebben gezien betreft het hier de vreemde of onbekende personen die in de tolkring bekeurd worden wegens een overtreding welke bestraft wordt met geldboete. Volgens artikel 225 A.W. moeten die overtreders in vrijheid worden gesteld zodra zij het bedrag der boete hebben gestort bij de ontvanger der douanen.

35. In geval de overtreder voorlopig aangehouden werd op grond van artikel 20 van de wet van 6 april 1843 of van artikel 19 van de wet van 10 juni 1947, d.w.z. indien het douane- of accijnsmisdrijf gestraft wordt met een hoofdgevangenisstraf, moet het bedrag van de borgstelling bepaald worden overeenkomstig artikel 119 van het wetboek van strafvordering. In dat artikel worden de volgende regelen bepaald:

a) voor de delicten strafbaar met gevangenisstraf en boete, mag de borgstelling niet lager zijn dan 500 F en niet hoger dan het dubbel van de boete;

b) voor de delicten die een burgerlijke schade hebben verwekt, belooft de zekerheid driemaal het bedrag van de schade met een minimum van 500 F.

Dalloz verklaart dat de twee sommen mogen gecumuleerd worden daar de wet tegelijk de belangen van

de maatschappij en van de benadeelde partij heeft willen waarborgen (21).

36. Volgens voormeld artikel 119 moet het bedrag van de door het misdrijf veroorzaakte schade, met het oog op het vaststellen van de borgsom, door de onderzoeksrechter worden bepaald.

Betreft het nu een douane- of accijnsmisdrijf waarbij invoerrecht of accijns werd ontdoken, dan neemt de rechtspraak aan dat die ontdoken belastingen de burgerlijke schade uitmaken waarvan sprake in gezegd artikel 119. Het bedrag van de borgstelling moet dan ten minste op driemaal het beloop van de ontdoken rechten worden vastgesteld. (22).

37. Aangezien krachtens artikel 119 het beloop van de schade door de onderzoeksrechter moet worden vastgesteld, lijkt het aangewezen dat het bedrag van de ontdoken rechten door bedoelde magistraat wordt vermeld in het aanhoudingsbevel dat tegen de smokelaar wordt uitgevaardigd. Aan de hand van dat cijfer kan de raadkamer of de rechtbank dan gemakkelijk het bedrag van de borgstelling vaststellen.

38. Indien de borgstelling niet wordt vastgesteld op een bedrag van driemaal de rechten, kan er volgens het geval, beroep of voorziening in cassatie worden ingesteld. Het beroep en de voorziening worden ingesteld door de advocaat van het departement van Financiën en door het openbaar ministerie. Het beroep van de administratie is ontvankelijk ook wanneer het niet wordt gevolgd door het openbaar ministerie (23).

39. Ingeval echter de ontdoken rechten zeer gering zijn in vergelijking met de opgelopen boete (bijv. in wanneer geen rechten werden ontdoken (bijv. bij sluik-invoer of bij sluikuitvoer van goederen onderworpen aan vergunning) wordt een borgsom gevorderd in verhouding met de ernst van de zaak. Luidens artikel 119 van het wetboek van strafvordering heeft de raadkamer of de rechtbank vrijheid om die borgsom vast te stellen op een bedrag dat schommelt tussen 500 F en het dubbel van de boete. Ten deze is de beslissing van het rechtscollege in laatste aanleg onaantastbaar.

40. Indien bij de in cijfer 39 bedoelde gevallen de in eerste aanleg vastgestelde borgsom niet voldoende blijkt, kunnen het openbaar ministerie en de advocaat van de administratie gezamenlijk en in gemeen overleg hoger beroep instellen tegen de beslissing van de raadkamer of van de rechtbank.

Beroep tegen de beslissingen inzake voorlopige invrijheidstelling.

41. Alhoewel in het wetboek van strafvordering van 1808 nergens bepaald wordt dat hoger beroep kan worden ingesteld tegen de beslissingen inzake voorlopige invrijheidstelling, hebben de rechtsleer en de rechtspraak aangenomen dat zulks mogelijk is (24). De rechtspraak gaat uit van het standpunt dat het beroep van rechtswege geoorloofd is indien de wet het niet uitdrukkelijk verbiedt.

42. Het beroep tegen de beslissingen inzake voorlopige invrijheidstelling op het gebied van douanen en accijnzen kan worden ingesteld door de verdachte, door het openbaar ministerie en door de burgerlijke partij d.w.z. de administratie.

Indien de invrijheidstelling geweigerd wordt, kan de verdachte tegen die beslissing hoger beroep instel-

len. Hij kan dat ook doen ingeval de raadkamer of de rechtbank een te hoge borgtocht heeft vastgesteld.

Door de burgerlijke partij kan hoger beroep worden ingesteld tegen de beslissing van invrijheidstelling indien de borgtocht op een te laag bedrag werd bepaald.

Het openbaar ministerie mag in beroep gaan wanneer de invrijheidstelling werd verleend in een geval waarin zij volgens de wet niet mocht worden toegestaan, of ook nog wanneer, naar zijn mening, een te lage borgtocht werd bepaald (25).

43. Binnen welke termijn moet dat beroep worden ingesteld? Daarentrent bestaat geen formele wetsbepaling. De rechtsleer antwoordt dat bij ontstentenis van zulk voorschrift, het verhaal moet geschieden volgens de regelen van het gemeen recht (25). Nu zijn er verscheidene termijnen voorzien. Zo bepaalt artikel 135 van het wetboek van strafvordering dat het verzet tegen de vrijlating moet gedaan worden binnen een termijn van vierentwintig uren.

Anderzijds is de termijn voor beroep tegen een vonnis van de correctionele rechtbank tien dagen (artikel 203 van het wetboek van strafvordering). Het Hof van beroep te Brussel verklaarde op 4 juli 1952 dat de administratie over een termijn van vijf dagen beschikte om verhaal uit te oefenen tegen de beschikking van invrijheidstelling, zijnde de termijn bepaald bij artikel 9 van de wet van 1 mei 1849 (26).

Wij zien dus dat er meerdere termijnen kunnen ingeroepen worden. Maar in de regel blijkt men zich te houden aan de termijn van 24 uur, die trouwens ook voorgeschreven is bij artikel 20 van de wet van 20 april 1874, op de voorlopige hechtenis welke toepasselijk is inzake gemeen recht.

44. Bij analogie met het bepaalde in het tweede lid van artikel 135 van het wetboek van strafvordering mag worden aangenomen dat het beroep van het openbaar ministerie of van de burgerlijke partij de vrijlating van de verdachte schorst.

Doel van de borgstelling.

45. Luidens artikel 114 van het wetboek van strafvordering wordt de borg gesteld opdat de verdachte zich zou aanbieden op al de akten van de procedure en voor de uitvoering van het vonnis wanneer hij daartoe wordt opgevorderd.

Anderzijds bepaalt artikel 121 dat de gestelde zekerheid wordt gebruikt bij voorrang: a) tot de betaling van de schadeloosstelling en van de door de burgerlijke partij voorgesloten kosten; b) voor de betaling van de boete, met dien verstande evenwel dat de kosten van de openbare partij vóór alles bevoorrecht zijn.

46. Volgens *Dalloz* is het voornaamste doel van de borgstelling ervoor te zorgen dat de beklagde bij al de verdere handelingen van het onderzoek, van de berechting en van de tenuitvoerlegging aanwezig zij (27). Wordt daaraan voldaan dan kunnen op die borg generlei kosten, boeten of schadevergoeding worden verhaald, tenzij met toestemming van de deponent. Indien de borg door de beklagde zelf werd gestort, kan de administratie er evenwel beslag op leggen om hem aan te wenden tot betaling van de kosten, rechten en boete waartoe de betrokkene werd veroordeeld.

Is de veroordeelde niet aanwezig geweest op al de handelingen van de procedure of heeft hij zich niet aangeboden voor de tenuitvoerlegging van het vonnis, dan vindt het bepaalde in artikel 121 toepassing, d.w.z.

dat de borgsom wordt aangewend in de hierna vermelde volgorde, tot de betaling van de kosten van de openbare partij, de schadeloosstelling aan de burgerlijke partij, daaronder begrepen de gerechtskosten van de burgerlijke partij, en ten slotte de boeten.

Aanhouding ter terechtzitting.

47. Wij zagen reeds dat de wet van 20 april 1874 geen toepassing vindt inzake douanen en accijnzen. Artikel 21 van die wet, dat de onmiddellijke aanhouding van de verdachte ter terechtzitting in bepaalde gevallen toelaat, is dus alleen toepasselijk in gemeen recht.

Volgens een constante rechtspraak is die bepaling niet toepasselijk inzake douanen en accijnzen. Dit blijkt uit de volgende rechterlijke beslissingen.

— In fiscale zaken, mag de correctionele rechtbank de onmiddellijke aanhouding van een in vrijheid gelaten verdachte niet gelasten wanneer hij veroordeeld werd tot een gevangenisstraf van meer dan zes maanden (28).

— De wet van 20 april 1874 is niet toepasselijk inzake douanen; de rechtbank mag dus de onmiddellijke aanhouding niet gelasten van de verdachten die veroordeeld werden wegens inbreuken op de douanewetten (29).

— Inzake geheime stokerij, is de onmiddellijke aanhouding ter terechtzitting niet wettelijk (30).

— Artikel 21 van de wet van 20 april 1874, dat de onmiddellijke aanhouding ter terechtzitting toelaat, is niet toepasselijk inzake douanen en accijnzen (31).

48. Stippen wij ten slotte nog aan dat de onregelmatigheden inzake voorlopige aanhouding en preventieve hechtenis, geen invloed hebben op de geldigheid van het verder onderzoek en van de strafvervolgung (32).

*P. VANGERVERN,
Afdelingschef bij het hoofdbestuur
der douanen en accijnzen.*

(1) Cfr. Janssens de Bisthoven: Le ministère public et les poursuites en matière de douanes et accises (Rev. dr. pén. 1923, 321).

(2) Luik, Kamer van inbeschuldigingstelling, 13 maart 1895; Brussel, 22 augustus 1893 (Pas. 1894, II, 35).

(3) Cfr. Circ. Procur.-gener. Bekaert, d.d. 18 april 1951, Nr. 9/24-D317/1.

(4) Cass. 21 oktober 1901, Pas. 1901, I 15 en Cass. 22 jan. 1934, Pas. 1934, I, 142.

(5) Cfr. Luik, Kamer van inbeschuldigingstelling 15 maart 1887 (Pas. 1887, II, 357; J.T. 1887, 525).

(6) Cfr. Brussel, 23 februari 1897 (Pas. 1897, II, 280).

(7) Brussel, 19 juli 1895 (Pas. 1896, II, 186).

(8) Cfr. Luik, 5 maart 1931 (Rev. dr. pén. 847 - Jur. Liège 1931, 196).

(9) Cfr. Cass. 24 november 1891 (Pas. 1892, I, 25).

(10) Cass. 2 februari 1904 (Pas. 1904, I, 116; B.J. 1904, 1230). Gent, 31 januari 1950 (R.W. 1949-1950, 1650).

(11) Cfr. Brussel, Kamer van inbeschuldigingstelling, 27 oktober 1920 (J.T. 1921, 6).

(12) Brussel, 4 juli 1952 (inzake Gilbert - niet gepubl.).

(13) Cfr. Brussel, 12 april 1956 (J.T. 1956, 474).

(14) Cfr. Brussel, 29 mei 1956 (J.T. 1956, 473).

(15) Cfr. Cass. 12 maart 1956 (J.T. 1956, 472).

(16) Cass. 24 november 1891, (Pas. 1892, I, 25); Cass. 26 januari 1925 (Pas. 1925, I, 117); Cass. 31 januari 1927 (Pas. 1927, I, 139).

(17) Cass. 19 januari 1954 (Pas. 1954, I, 446); Cass. 7 febr. 1955 (Pas. 1955, I, 602).

(18) Brussel, 3 maart 1956 (J.T. 1956, 473).

(19) Cfr. Cass. 12 maart 1956 (J.T. 1956, 472).

(20) Cfr. Brussel, Kamer van inbeschuldigingstelling, 27 oktober 1920 (J.T. 1921, 6).

(21) Cfr. Dalloz, Jurisprudence générale, V^o Instruction criminelle, nr. 744.

(22) Cfr. Brussel, 12 april 1956, J.T. 1956, 474.

(23) Cfr. Dalloz, Jurisprudence générale, V^o Instruction Criminelle, nr. 732. Zie ook: Brussel, Kamer van inbeschuldigingstelling, 15 februari 1961 inzake Van den Panhuysen (niet gepubl.).

(24) Cfr. Pandectes Françaises, V^o Instruction criminelle, nr. 2128.

(25) Cfr. Dalloz, Jurisprudence générale, V^o Instruction criminelle, nrs. 732 en 734.

(26) Cfr. Brussel, 4 juli 1952 inzake Gilbert (niet gepubl.).

(27) Cfr. Dalloz, Jurisprudence Générale, V^o Instruction Criminelle, nr. 764.

(28) Brussel, 23 mei 1906 (B.J. 1906, 1023).

(29) Brussel, 17 mei 1909 (Rev. dr. pén. 1909, 903).

(30) Dendermonde, 7 juni 1911 en Gent, 26 juli 1911 (niet gepubl.).

(31) Gent, 23 juni 1915 (Pas. 1915, II, 37) en Gent, 3 febr. 1926 inzake De Smet (niet gepubl.).

(32) Cfr. Cass. 4 juli 1949, Pas. 1949, I, 506. Cass. 16 april 1951, Pas. 1951, I, 562.

Het stelsel van de parlementaire vragen en antwoorden in België: van vergaderingsincident tot zelfstandige parlementaire procedure

Het stelsel van de parlementaire vragen en antwoorden is ontstaan in Groot-Brittannië en meer bepaald nog in het Hogerhuis, waar op 9 februari 1721 de eerste parlementaire vraag door een lid van deze vergadering werd gesteld en door de regering werd beantwoord. In ons land werden tot in 1889 de parlementaire vragen in openbare zitting mondeling en bij ordemotie gesteld. Het antwoord werd dan ook mondeling door de minister verstrekt.

Nog vóór de eeuwwisseling vond het gebruik ingang om de vragen schriftelijk te stellen: eerste stap naar het huidige stelsel. De tekst van de vragen werd gepubliceerd in het Beknopt Verslag en in de Parlementaire Handelingen. De ondervraagde minister antwoordde echter mondeling.

De volgende stap werd gezet toen in 1908 werd beslist, dat de ministers niet meer mondeling tijdens de vergadering maar schriftelijk zouden antwoorden en dat de vragen samen met de antwoorden zouden worden gepubliceerd.

Van 1920 af werden de schriftelijke vragen en antwoorden gegroepeerd in een afzonderlijk bulletin, dat als een bijlage van het Beknopt Verslag gold.

Uit deze enkele historische gegevens blijkt duidelijk, dat de parlementaire vraag ontstaan is als een eenvoudig incident in de loop van een openbare vergadering van de Kamer van Volksvertegenwoordigers of van de Senaat.

De vraag is nu of de parlementaire vraag nog steeds als een vergaderingsincident moet worden beschouwd: wij menen hierop ontkennend te moeten antwoorden: het stellen van parlementaire vragen is o.i. een zelfstandige parlementaire procedure geworden, die naast en buiten de openbare vergadering bestaat en waarvan het voornaamste kenmerk is, dat zij een uitsluitend schriftelijke procedure is.

Hierna zullen wij de voornaamste verschillpunten onderzoeken, waardoor het huidige stelsel van schriftelijke vragen en antwoorden afwijkt van wat het vroeger was.

1. De toeneming van het aantal vragen.

Het aantal parlementaire vragen is in de loop van de jaren, vooral van de jongste jaren, aanzienlijk gestegen. Dit blijkt duidelijk uit de navolgende statistiek:

<i>Zitting</i>	<i>Aant. vragen Senaat</i>	<i>aant. vragen Kamer</i>
gewone zitting 1951-1952	477	1313
gewone zitting 1952-1953	964	1573
gewone zitting 1953-1954	401	639
buitengewone zitting 1954	359	672
gewone zitting 1954-1955	548	1299
gewone zitting 1955-1956	604	1736
gewone zitting 1956-1957	727	1709
gewone zitting 1957-1958	412	1131
buitengewone zitting 1958	136	333
gewone zitting 1958-1959	764	1911
gewone zitting 1959-1960	891	2064
gewone zitting 1960-1961	252	577
buitengewone zitting 1961	731	1253
gewone zitting 1961-1962	1285	1990

Ter vergelijking herinneren wij eraan, dat tussen 1929 en 1939 het gemiddelde aantal vragen 180 voor de Senaat en 689 voor de Kamer van Volksvertegenwoordigers bedroeg (1).

De meeste van de vragen worden thans niet meer tijdens de openbare vergadering van Kamer of Senaat gesteld maar aan de griffie bezorgd (2), soms naar aanleiding van de openbare vergadering maar evenzeer naar aanleiding van de (veel talrijkere) commissievergaderingen; vaak worden zij door de betrokken senatoren of kamerleden per post opgestuurd.

2. Het stellen van vragen ook als er geen openbare vergaderingen worden gehouden.

Op 17 juli 1952 besliste het Bureau van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, dat de Kamerleden parlementaire vragen aan de ministers mochten stellen tijdens de ganse duur van de zitting, ongeacht of er al dan niet openbare vergaderingen werden gehouden. Eén jaar later, op 16 juli 1953, nam het Bureau van de Senaat een vrijwel gelijkaardige beslissing. Het vraagrecht van de senatoren moest natuurlijk even ruim zijn als dat van de volksvertegenwoordigers.

Het eerste gevolg van deze beslissingen was, dat ook vragen kunnen worden gesteld op dagen, waarop toevallig geen openbare vergadering werd gehouden.

Een tweede en belangrijker gevolg was, dat daar het niet meer de gewoonte is om de zittingen officieel af te sluiten tijdens de parlementaire vacaties, het hele jaar door vragen mogen worden gesteld; van deze mogelijkheid wordt ruim gebruik gemaakt: de parlementsleden, ook als zij op vakantie zijn, sturen hun vragen per post naar de griffie van de Kamer, waarvan zij lid zijn, op en kunnen enkele weken later het antwoord in het Bulletin lezen.

3. De publikatiewijze.

Wij stipten hoger reeds aan, dat de publikatie van de vragen en antwoorden in een wekelijks bulletin gebeurt.

Tot in 1962 zegde het Reglement van de Kamer van Volksvertegenwoordigers nog uitdrukkelijk: « De vraag en het antwoord worden opgenomen in een bijlage tot het Beknopt Verslag van de vergadering van de dinsdag na de ontvangst van het antwoord » (artikel 28). De band met de openbare vergadering was dus nog niet helemaal verbroken. Ondanks deze formele tekst, verscheen het Bulletin van vragen en antwoorden als een regelmatige weekpublicatie zonder de minste verwijzing naar het Beknopt Verslag en verscheen het ook indien tijdens een bepaalde week geen openbare vergaderingen werden gehouden en zelfs tijdens het parlementair reces (zomerreces en natuurlijk dan ook

tijdens de kerst- en paasvacantie). Het nieuw op 8 februari 1962 goedgekeurd reglement van de Kamer bepaalt in artikel 71: « Vraag en antwoord worden opgenomen in het Bulletin van Vragen en Antwoorden... ». Hierdoor komt het Bulletin van Vragen en Antwoorden praktisch geheel los te staan van het Beknopt Verslag en van de vergaderingen. Wij moeten nochtans hieraan toevoegen, dat het ter zake ten slotte meer ging om een aanpassing van het reglement aan de feitelijke toestand dan om een eigenlijke wijziging.

* * *

Uit het bovenstaande menen wij te mogen concluderen, dat het stelsel van de schriftelijke vragen inderdaad een zelfstandige parlementaire procedure is geworden: wij hebben meer bepaald onderstreept, dat zijn helemaal los staat van de openbare vergaderingen en dat de gehele behandeling volledig schriftelijk is.

De reglementen van Kamer en Senaat bevestigen dit laatste trouwens uitdrukkelijk: « De antwoorden van de ministers op de vragen geven geen aanleiding tot repliek of debat... » (art. 70, reglement Kamer) en « Dergelijk antwoord geeft geen aanleiding tot bespreking » (art. 32, reglement Senaat).

* * *

Aan het vraagrecht van de parlementsleden beantwoordt in hoofde van de ministers de plicht tot antwoord: de gestelde termijn voor het indienen van het antwoord is veertien dagen voor de Senaat en vijftien voor de Kamer. De verplichting (3), die aldus aan de ministers wordt opgelegd, om te antwoorden is tevens een recht van antwoord. Inderdaad, indien de vraag een reclamatie of een openlijke of bewimpelde kritiek of nog een aanval inhoudt, heeft de minister de gelegenheid om ze te weerleggen en vermits de vraag en het antwoord samen gepubliceerd worden, is elke eenzijdigheid aan het Bulletin ontnomen.

Niettemin wordt regelmatig door vrijwel alle regeringen, ongeacht hun politieke samenstelling, geklaagd over het groot aantal vragen of over hun aard. Zulke klachten zullen uiteraard maar weinig gevolg hebben: de parlementsleden kunnen moeilijk een beknotting van hun vraagrecht door de regering aanvaarden. Eventuele misbruiken en overdrijvingen kunnen alleen door de Kamer, waarvan de steller van de vraag lid is, worden bestreden: een soort collectieve autodiscipline.

Het reglement van de Senaat (artikel 32) behelst enkele beperkende bepalingen (« deze tekst — van de vragen — mag alleen zulke feiten behelzen die tot verduidelijking onmisbaar zijn » en verder « Is het voorwerp ener vraag van louter privaat belang of van zulke aard dat het algemeen belang daardoor kan worden geschaad, dan kan de voorzitter van de Senaat beslissen, na het lid of de leden te hebben gehoord, dat er geen aanleiding is tot haar bekendmaking in het Bulletin van Vragen en Antwoorden ») maar het is de Senaat zelf (in de persoon van zijn voorzitter), die de vraag beoordeelt en niet de ondervraagde minister: het grondwettelijk overwicht van de vertegenwoordigers van het soevereine volk op de uitvoerende macht blijft onverminderd behouden.

Het reglement van de Kamer van Volksvertegenwoordigers is heel wat omstandiger (artikel 70): « De tekst van de vragen moet beperkt blijven tot wat strikt nodig is om het voorwerp van de vraag bondig en zonder nadere toelichting uiteen te zetten. Niet ontvankelijk zijn namelijk:

a) vragen met betrekking tot zaken van particulier belang of betreffende persoonlijke gevallen;

b) vragen die uitsluitend strekken tot het verkrijgen van statistische gegevens;

c) vragen strekkende tot het bekomen van documentatie;

d) vragen waarmee alleen beoogd is adviezen op juridisch gebied in te winnen;

e) vragen over kwesties nopens welke reeds voordien een verzoek tot interpellatie, een wetsontwerp of een voorstel is ingediend.»

Ook hier weer blijkt duidelijk, dat de Kamer zelf de ontvankelijkheid van de vragen beoordeelt (4).

Wij stipten hoger aan, dat een beperking van het vraagrecht vanwege de regering voor de parlementsleden moeilijk aanvaardbaar zou zijn de wij zezen in dit verband op het algemeen overwicht van de volksvertegenwoordiging op de ministers.

De noodzakelijke ongeschondenheid van het parlementair vraagrecht kan ook worden afgeleid uit de omstandigheid, dat het volgens de meeste auteurs één van de middelen is waarover het parlement beschikt om op het regeringsbeleid toezicht uit te oefenen.

De vraag is nu of de schriftelijke procedure als zodanig meer geschikt is dan de mondelinge procedures, die traditioneel het overwicht hebben in de beaardslagende vergaderingen.

Wij menen, dat op deze vraag op genuanceerde wijze moet worden geantwoord.

Het spreekt o.i. van zelf, dat zowel in de commissies of werkgroepen als in de plenaire vergaderingen de mondelinge procedure de meest geschikte is, omdat zij dan toch minder omslachtig is, en grotere mogelijkheden biedt om standpunten nader tot elkaar te brengen.

Maar wanneer het gaat om minder algemene aangelegenheden, om de vele detailpunten, waarvan het aantal en het belang toenemen naarmate het overheidsingrijpen groter en technischer wordt, schijnt ons de schriftelijke procedure het meest aangewezen: het verlicht de behandeling van de begrotingen en vermindert ongetwijfeld het aantal interpellaties. Talloze kleinere aangelegenheden worden aldus geregeld zonder dat beslag op de tijd van het parlement of van de regering (5) wordt gelegd.

Ons besluit is derhalve, dat de hierboven geschetste ontwikkeling — van vergaderingsincident tot zelfstandige procedure — die het resultaat is van beslissingen ingegeven door praktische bekommernissen zonder vooropgezet plan, helemaal beantwoordt aan een noodzakelijkheid van onze parlementaire democratie, daar deze zich niet alleen moet bezighouden met de grote beslissingen, maar ook met de vele kleinere zaken waaruit het maatschappelijk leven bestaat.

Herman VAN IMPE
Attaché bij de Senaat

(1) Deze gegevens werden ons verstrekt door de Studie- en Documentatiedienst van de Senaat.

(2) Volgens de tekst van het reglement van beide Kamers zou de vraag aan de voorzitter moeten worden afgegeven.

(3) De sanctie wegens niet-beantwoording door de minister is de eenvoudige publicatie van de vraag zonder antwoord met de tijd bepaald door het reglement.

(4) Toch moeten wij het verschil onderstrepen tussen de reglementen van beide Kamers: terwijl in de Senaat de controle a posteriori gebeurt en alleen over de publiceerbaarheid loopt, is het Kamerreglement strenger en kunnen bepaalde vragen onontvankelijk worden verklaard.

(5) De ministers laten meestal de vragen beantwoorden door de leden van hun kabinet of door de ambtenaren van hun departementen, vooral als het om technische vraagstukken of praktische toepassingsgevallen gaat.

Bibliografie

Emile Blamont: Les techniques parlementaires, 1958.

André Mast: Overzicht van het Belgisch grondwettelijk recht, 1962.

J. M. Moreels: Parlementaire kroniek, Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen en publiek recht, 1959, blz. 194.

Robert Senelle: Parlementaire vragen, Administratief Lexicon.

Jean Temmerman: Les questions parlementaires en Belgique, Annales de Droit et de Sciences politiques, n° 2, 1955, blz. 137-143.

J. Valkhoff: Staatsrecht, Ensie, deel III, 1957, blz. 498-513.

Pierre Wigny: Droit constitutionnel, principes et droit positif, 1952.

Pierre Wigny: Propos constitutionnels, 1963.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 19 april 1963.

Voorzitter: M. Van Beirs.

Raadsheer-verslaggever: M. Neven.

Advokaat-generaal: M. Depelchin.

Advokaten: Mrs. Van Rijn, Faurès en Van Leynseele.

Dierenarts. — Juridische bewaring van het dier tijdens de behandeling overeenkomstig art. 1385 B.W. ?

Zo de beroepsactiviteit van de dierenarts voor uitwerking kan hebben dat de juridische bewaring van het dier overgaat van de eigenaar op hem die het beroep uitoefent en die de behandeling op zich neemt, dan nog wordt de overdracht van die bewaring slechts verwezenlijkt door de werkelijke overdracht tussen diezelfde personen voor de tijd van die behandeling, van het volledig meesterschap over

het dier, d.w.z. van de niet ondergeschikte macht van leiding en toezicht.

Botter t./ Van Outgaerden en Vandeput.

Gelet op het bestreden arrest op 18 oktober 1961 door het Hof van Beroep te Brussel gewezen;

Over beide middelen samen, het eerste, afgeleid uit de schending van de artikelen 1385 B.W. en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest, na in feite vastgesteld te hebben dat de koe, waarvan aanlegger eigenaar was, tweede verweerder gekwetst had, terwijl eerste verweerder, in de uitoefening van zijn beroep van veearts, bezig was gezegd dier te verzorgen, en dat « eerste verweerder, toen hij de koe aan het behandelen was, de leiding van de zorgen had en de feitelijke macht over het dier, beslist heeft dat eerste verweerder « deze feitelijke macht uitoefende in het enkel voordeel van aanlegger, die gedurende de be-

handeling door zijn echtgenote vertegenwoordigd bleef, die zelf de helpers van de veearts gekozen had», en dat «aanlegger aldus niet de juridische bewaring overgedragen had aan eerste verweerder, die trouwens nooit het genot van die koe gehad had», en om deze redenen beslist heeft dat niet eerste verweerder, doch aanlegger aansprakelijk is voor de schadelijke gevolgen van het ongeval, op grond van art. 1385 B.W., en aanlegger veroordeeld heeft aan tweede verweerder een provisionele vergoeding te betalen,

dan wanneer, *eerste onderdeel*, eens in feite vastgesteld dat aanlegger de feitelijke macht over het dier overgedragen had aan eerste verweerder, die veearts was en die, volgens de niet betwiste vaststellingen van de eerste rechter als veearts door aanlegger bijgeroepen werd om het dier te verzorgen, en dat eerste verweerder toen hij de koe aan het behandelen was de leiding van de zorgen had, evenals de feitelijke macht over het dier, de rechter niet wettelijk beslissen kon dat aanlegger de juridische bewaring van de koe aan eerste verweerder niet overgedragen had en dat hij, als eigenaar van de koe, nog aansprakelijk diende gesteld voor de schade door het dier veroorzaakt (schending van artikel 1385 B.W.),

dan wanneer door art. 1385 geenszins vereist is dat, om voor de door het dier veroorzaakte schade aansprakelijk te zijn, hij die de feitelijke macht over een dier heeft, en die niet als aangestelde van de eigenaar en niet voor diens rekening handelt, bovendien nog de feitelijke macht in zijn eigen voordeel moet uitoefenen, met dien verstande dat hij het «genot» van het dier zou moeten hebben,

dan wanneer, *tweede onderdeel*, het alleszins tegenstrijdig is vast te stellen, enerzijds, dat eerste verweerder in de uitoefening van zijn beroep van veearts het dier aan het behandelen was, en anderzijds, dat hij handelde in het enkel voordeel van de eigenaar ervan (schending van art. 97 van de Grondwet),

dan wanneer het beroep van veearts niet ten kosteloze titel uitgeoefend wordt, doch erin bestaat dieren te verzorgen tegen betaling van een ereloon, dan wanneer bijgevolg uit de vaststellingen van het arrest zelf blijkt dat eerste verweerder in zijn eigen belang handelde toen hij het dier «verzorgde» en «behandelde»,

dan wanneer minstens uit de bewoordingen van het arrest onmogelijk kan uitgemaakt worden of de rechter in feite heeft willen beslissen dat de veearts kosteloos de koe verzorgd had, dan wel of hij in rechte heeft willen beslissen dat eerste verweerder, zelfs indien hij zijn beroep normaal uitgeoefend had, door het dier te verzorgen tegen betaling van een ereloon, toch moest geacht worden in het enkel voordeel van de eigenaar ervan gehandeld te hebben,

dan wanneer deze onduidelijkheid in de motivering van het arrest het Hof in de onmogelijkheid stelt zijn controlerecht uit te oefenen over de wettelijkheid van de beslissing en met het gebrek aan de door art. 97 van de Grondwet vereiste motivering gelijk staat: *het tweede* afgeleid uit de schending van de artikelen 1385 B.W. en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest, na vastgesteld te hebben dat aanlegger de eigenaar van de koe die de schade veroorzaakt heeft, «gedurende de behandeling door zijn echtgenote vertegenwoordigd bleef, die zelf de helpers van de veearts gekozen had» beslist heeft dat aanlegger «aldus niet de juridische bewaring van de koe aan de veearts overgedragen had,

dan wanneer, *eerste onderdeel*, het uit de bewoor-

dingen van het arrest onmogelijk kan uitgemaakt worden of de rechter uit de aanwezigheid van de echtgenote van aanlegger heeft willen afleiden dat de veearts de juridische bewaring van de koe niet had, dan wel of hij heeft willen beslissen dat de eigenaar moest vermoed worden zijn eigen rechten over het dier aan zijn echtgenote overgedragen te hebben, dan wel nog of hij in rechte heeft willen beslissen dat de echtgenote de rechten van de eigenaar uitoefende op grond van de stilzwijgende lastgeving van de gehuwde vrouw, dan wel ten slotte of hij heeft willen beslissen dat de aanwezigheid van de echtgenote op zichzelf van die aard was te bewijzen dat de veearts niet in zijn eigen voordeel gehandeld had,

dan wanneer, *tweede onderdeel*, het minstens intrinsiek tegenstrijdig is enerzijds vast te stellen dat eerste verweerder, in zijn hoedanigheid van veearts, de leiding van de zorgen had en de feitelijke macht over het dier, en anderzijds te beslissen dat de juridische bewaring van het dier door de echtgenote van aanlegger uitgeoefend werd,

dan wanneer deze onduidelijkheid en tegenstrijdigheid in de motivering met het gebrek aan de door art. 97 van de Grondwet vereiste motivering gelijk staan, dan wanneer, derde onderdeel, zelfs indien aanlegger door zijn echtgenote bij het behandelen van het dier vertegenwoordigd bleef, en de helpers van de veearts gekozen had, deze vertegenwoordiging en deze keuze niet wegnam dat, volgens de vaststellingen van het arrest zelf, eerste verweerder, in zijn hoedanigheid van veearts de leiding van de zorgen en de feitelijke macht over het dier had, hetgeen volgens art. 1385 B.W. volstond om hem aansprakelijk te stellen voor de door het dier veroorzaakte schade (schending van art. 1385);

Overwegende dat het arrest, door erop te wijzen dat eerste verweerder als veearts in het enkel voordeel van aanlegger optrad, daarbij bedoelt, noch dat hij kosteloos zijn beroep uitoefende, noch dat zijn ereloon voor hem geen winst uitmaakte, doch enkel dat aanlegger alleen de voordelen genoot welke door het dier konden verschaft worden;

Overwegende dat de omstandigheid dat aanlegger, toen de eerste verweerder de koe aan het behandelen was «door zijn echtgenote vertegenwoordigd bleef», die zelf de helpers van de eerste verweerder gekozen had, een omstandigheid is waaruit het arrest afleidt dat aanlegger de juridische bewaring van het dier aan eerste verweerder overgedragen had;

Dat het tweede onderdeel van het eerste middel en het eerste onderdeel van het tweede middel feitelijke grondslag missen;

Overwegende dat zo de beroepsactiviteit van de veearts voor uitwerking kan hebben dat de juridische bewaring van het dier overgaat van de eigenaar op hem die het beroep uitoefent en die de behandeling op zich neemt, dan nog wordt de overdracht van die bewaring slechts verwezenlijkt door de werkelijke overdracht, tussen diezelfde personen, voor de tijd van die behandeling, van het volledig meesterschap over het dier, het is te zeggen van de nietondergeschikte macht van leiding en toezicht;

Overwegende, derhalve, dat de vaststelling dat eerste verweerder de leiding van de zorgen had alsook de feitelijke macht over het dier, de beslissing niet kon in de weg staan, dat de juridische bewaring van het dier niet aan eerste verweerder was overgedragen en dat, dienvolgens, aanlegger, die niet opgehouden had deze bewaring uit te oefenen, aansprakelijk was voor de door het dier veroorzaakte schade;

Dat het eerste onderdeel van het eerste middel en het derde onderdeel van het tweede middel naar recht falen, en dat het tweede onderdeel van het tweede middel feitelijke grondslag mist;

Om die redenen :

Verwerpt de voorziening;
Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 4 april 1963.

Eerste Voorzitter : M. Giroul.
Raadsheer-verslaggever : M. Van Beirs.
Advokaat-generaal : M. Mahaux.
Advokaten : Mrs. Ansiaux en Van Rijn.

Verzekeringen. — Ongeval veroorzaakt door een verzekerd garagehouder tegen de risico's van zijn beroepsbedrijvigheid met het autovoertuig van een verzekerde klant. — Niet toelaatbare interpretatie van art. 3 van de wet van 1 juli 1956.

Een garagehouder veroorzaakt door zijn schuld met het autovoertuig van een klant een ongeval. De garagehouder is apart verzekerd tegen de gevolgen van zijn beroepsfouten ter gelegenheid van het besturen van voertuigen van klanten tijdens proeven, herstellingen, enz. terwijl de eigenaar van het voertuig een automobielverzekering (van latere datum dan de eerstbedoelde) heeft gesloten.

De stelling, dat overeenkomstig art. 12 van de wet op de verzekeringen de schade door de verzekeraar van de eerst gesloten polis moet vergoed worden, wordt door de bestreden beslissing verworpen, hierop gesteund dat de tweede verzekering bij toepassing van art. 3 van de wet van 1 juli 1956 de burgerlijke aansprakelijkheid dekt van iedere houder en iedere bestuurder van het verzekerde motorvoertuig, met uitzondering van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van hen die zich door diefstal of geweldpleging van het motorvoertuig zouden hebben meester gemaakt, aldus noodzakelijk aannemend dat, in de mate dat het voordeel ervan aan het slachtoffer verworven is, de door de eigenaar van een motorvoertuig gesloten verzekering ingevolge de hem daartoe opgelegde verplichting, elk gevolg ontnemt aan het onderscheiden verzekeringskontraakt, waardoor de houder of de bestuurder van hetzelfde motorvoertuig persoonlijk de aansprakelijkheid heeft doen dekken, die hij in die hoedanigheid zou kunnen oplopen.

Noch art. 3 van de wet van 1 juli 1956 noch een andere bepaling van deze wet maakt deze interpretatie mogelijk.

N.V. La Nationale de Paris t./ N.V. Compagnie Centrale d'Assurances 1909 Groupe Josi.

Gelet op het bestreden vonnis, in laatste aanleg op 19 april 1961 door de Rechtbank van koophandel te Luik gewezen ;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 12 van de wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen, 3 van de wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen en 97 van de Grondwet ;

doordat, in kennis gesteld met regelmatige con-

clusies waarbij aanlegster liet gelden « dat ter zake, hetzelfde risico dat aan derden zou kunnen veroorzaakt worden door het sturen van het voertuig van de genoemde Melard door de genoemde Debinche door twee opeenvolgende polissen gedekt was, namelijk vooreerst door de polis persoonlijk door gezegde Debinche op datum van 10 oktober 1953 bij aanlegster (hier verweerster) onderschreven, om de gevolgen van zijn beroepsfouten ter gelegenheid van het sturen van voertuigen van klanten tijdens de proeven, herstellingen, precizeringen, verkopen, ruilingen, leveringen enzovoort, te dekken, en ten tweede door de polis, bij verweerster (hier aanlegster) door de eigenaar van het voertuig op datum van 30 juni 1955 onderschreven om de risico's te dekken voortspruitend uit het gebruik door iedere bestuurder van het voertuig waarvan hij eigenaar was en doordat, dienvolgens, verweerster alleen, krachtens artikel 12 van de wet van 11 juni 1874, ertoe gehouden was de last van de aan Biesmans betaalde vergoeding te dragen, de rechtbank niettemin de vordering van verweerster ingewilligd heeft, om reden dat krachtens artikel 3 van de wet van 1 juli 1956, « het voertuig zelf verzekerd is zonder dat er reden is om de persoonlijkheid van de bestuurder in acht te nemen behalve indien deze laatste de dief van het voertuig is » en « dat, in de nieuwe wetgeving, in de plaats van het persoonlijk karakter van het kontrakt van verzekering voor motorrijtuigen het zakelijk van dit kontrakt getreden is »,

dan wanneer de regels door artikel 12 van de wet van 11 juni 1874 uitgevaardigd, voor het geval dat meerdere verzekeringen tegen dezelfde risico's ten bate van dezelfde persoon onderschreven werden, op de verzekeringen van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid toepasselijk zijn en artikel 3 van de wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen geenszins als gevolg heeft aan het toepassingsgebied van artikel 12 van de wet van 11 juni 1874 het geval te onttrekken, dat een verplichte verzekering van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid, door de wet van 1 juli 1956 beheerst, tegen hetzelfde risico en ten voordele van dezelfde persoon onderschreven zou geweest zijn als een andere aansprakelijkheidsverzekering van vroegere datum (schending van artikel 12 van de wet van 11 juni 1874 en van artikel 3 van de wet van 1 juli 1956) ;

en dan wanneer, anderzijds, het bestreden vonnis geen gepast antwoord bevat op het hierboven overgenomen middel van de conclusies van aanlegster en dus niet wettelijk met redenen omkleed is (schending van artikel 97 van de Grondwet) ;

Overwegende dat het bestreden vonnis erop wijst dat ten gevolge van een aanrijding tussen de bromfiets van de genoemde Biesmans en de wagen van de genoemde Melard, op dit ogenblik door de garageuitbater Debinche bestuurd, deze laatste veroordeeld werd tot betaling, aan de burgerlijke partij Miesmans, van een som van 2.049 F, vermeerderd met de interesten en de kosten ; dat het nader aanduidt dat de door verweerster, verzekeraar van Debinche, tegen aanlegster, verzekeraar van Melard, ingestelde vordering de terugbetaling van deze som, door verweerster gestort voor rekening van wie behoort, tot voorwerp heeft ;

Overwegende dat door in conclusies de omstandigheid in te roepen dat het aan het sturen van het voertuig verbonden risico, op het ogenblik van het ongeval, door twee verzekeringspolissen gedekt was, de ene ondertekend door de garageuitbater Debinche om

reden van zijn beroepsbedrijvigheid, de andere, van latere datum, door Mélard, in zijn hoedanigheid van eigenaar van het voertuig, aanlegster staande hield dat krachtens artikel 12 van de wet van 11 juni 1874, verweerster er alleen toe gehouden was de last van de aan het slachtoffer betaalde vergoeding te dragen;

Overwegende dat het vonnis dit middel van de hand wijst door de overwegingen dat verweerster heeft laten gelden dat haar vordering als grondslag de betaling had door haar « in plaats van » aanlegster gedaan;

Dat het de rechtvaardiging in rechte van deze overweging beweert te vinden in het karakter dat het toekent aan het regime van de verplichte verzekering van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid inzake motorrijtuigen, door de wet van 1 juli 1956 ingesteld, en dat het meer bepaald uit artikel 3 afleidt hetwelk de uitgebreidheid bepaalt van de verplichte verzekering van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid voor de door een motorrijtuig veroorzaakte schade;

Overwegende dat door aldus zijn beslissing uitsluitend hierop te steunen dat deze verzekering bij toepassing van gezegd artikel 3 verplicht de burgerrechtelijke aansprakelijkheid dekt van iedere houder en van iedere bestuurder van het verzekerde motorrijtuig, met uitzondering van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van hen, die zich door diefstal of geweldpleging van het motorrijtuig zouden hebben meester gemaakt, de rechter noodzakelijk aanneemt, dat, in de mate dat het voordeel ervan aan het slachtoffer verworven is, de verzekering die de eigenaar van een motorrijtuig sluit, zoals de wet hem de verplichting ertoe oplegt, elk gevolg ontnemt aan het onderscheiden verzekeringskontraakt waarbij de houder of de bestuurder van hetzelfde motorrijtuig persoonlijk de aansprakelijkheid heeft doen dekken welke hij in die hoedanigheid zou kunnen oplopen;

Overwegende dat noch artikel 3 van de wet van 1 juli 1956 noch een andere bepaling van deze wet deze interpretatie mogelijk maakt;

Dat, dienvolgens, het middel, dat de schending van gezegd artikel 3 inroept, gegrond is;

Om deze redenen :

Verbreekt het bestreden vonnis;

Beveelt dat melding van onderhavig arrest op de kant van de vernietigde beslissing zal gemaakt worden;

Veroordeelt verweerster tot de kosten;

Verwijst de zaak naar de Rechtbank van Koophandel te Verviers.

RAAD VAN STATE

4e Kamer. — 12 juli 1963.

Voorzitter : M. Mast.

Raadsheren : M.M. Buch en Mees.

Auditeurs : M. Smolders.

1. Gemeenteraad. — Stemming. — Geldigheid.
2. Rechtspleging. — Termijnen. — Stuiting.

1. *De geheime stemming is door artikel 66 van de gemeentewet ingevoerd ter bescherming van de vrije en onafhankelijke uitoefening van het stemrecht der gemeenteraadsleden; het is van essentieel belang dat de door een bepaald lid uitgebrachte stem niet vatbaar zou wezen voor identificatie. Vermits de betwiste stem kan geïdentificeerd worden en deze stem doorslaggevend was, gelet op het resultaat der*

stemming, moet het bestreden besluit vernietigd worden.

2. *Uit de bewoordingen van het arrest blijkt dat de schorsing door de gouverneur van de akte van een gemeenteverheffing de termijn om een annulatieberoep in te stellen, stuit tot op het ogenblik dat de termijn verstrijkt waarin de Koning de akte kan vernietigen.*

De Waegeneer t/ Gemeente Erembodegem.

Arrest nr. 10.149.

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van het besluit van 3 februari 1961 waarbij de gemeenteraad van Erembodegem Willy De Vos benoemt tot schoolhoofd aan de gemeentelijke jongensschool der wijk « Terjoden »; dat het bestreden besluit op 10 april 1961 door de gouverneur werd geschorst; dat de gemeenteraad van Erembodegem op 28 juni 1961 kennis nam van de redenen van de schorsing; dat de Koning tot op 7 augustus 1961 het bestreden gemeenteraadsbesluit kon vernietigen; dat het beroep tijdig genoeg is ingesteld;

Overwegende dat Willy De Vos door het bestreden gemeenteraadsbesluit tot schoolhoofd aan de gemeentelijke jongensschool van de wijk « Terjoden » werd benoemd met zes stemmen tegen vijf op naam van verzoeker uitgebracht; dat uit het nazicht van de bij het dossier gevoegde stembriefjes blijkt dat op een der stembriefjes achter de getikte naam van Willy De Vos een kruisje is aangebracht met inkt, terwijl op de overige stembriefjes het nevens de getikte naam van een der twee daarop vermelde kandidaten aangebrachte kruisje, met potlood is getekend;

Overwegende dat verzoeker doet gelden dat de wijze waarop voor de benoemde kandidaat werd getekend « afbreuk doet aan het principe van het geheim der » stemming opgenomen in artikel 66 der gemeentewet »; dat hij betoogt dat « een stembiljet een merk » teken draagt dat toelaat de herkomst ervan na te » te gaan, dat daardoor een gemeenteraadslid onte » gensprekelijk de door hem uitgebrachte stem ken » baar heeft gemaakt, dat het stembiljet waarvan de » uitgebrachte stem niet geheim was als nietig moet » beschouwd worden, dat dit stembiljet doorslaggevend » was en dat derhalve de daardoor aangeduide kandi » daat niet geldig verkozen werd »;

Overwegende dat de geheime stemming door artikel 66 van de gemeentewet is ingevoerd ter bescherming van de vrije en onafhankelijke uitoefening van het stemrecht van de gemeenteraadsleden; dat het van essentieel belang is dat de door een bepaald lid uitgebrachte stem niet vatbaar zou wezen voor identificatie; dat de betwiste stem kan worden geïdentificeerd door de wijze waarop zij werd uitgebracht; dat gelet op het resultaat der stemming die stem doorslaggevend was; dat hieruit voortvloeit dat het bestreden besluit genomen werd met miskennen van artikel 66 der gemeentewet.

Besluit :

Artikel 1 :

Het besluit dd. 3 februari 1961 van de gemeenteraad van Erembodegem is vernietigd.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

9e Kamer. — 27 september 1963.

Voorzitter : M. Maréchal.

Raadsheren : M.M. Liard en Van der Haegen.

Advokaat-generaal : M. Cerckel.

Advokaten : Mrs. Diercxsens en Boone.

Schade en schadeloosstelling. — Diefstal van een onbewaakt autovoertuig op de openbare weg. — Ongeval veroorzaakt door de dief. — Aansprakelijkheid van de eigenaar wegens zijn persoonlijke fout.

De bestuurder, die zijn autovoertuig gedurende een zekere tijd onbewaakt op de openbare weg laat staan, zonder de deuren op slot te doen en de start-sleutel te verwijderen, begaat een zware nalatigheid (zie nader het arrest).

Het oorzakelijk verband tussen deze nalatigheid van de bestuurder en de door een derde geleden schade blijft bestaan, niettegenstaande de daarna gepleegde fout van de dief; de persoonlijke fout van de eigenaar heeft immers samen met die van de dief tot het ontstaan van de schade bijgedragen.

Hermans en Mutuelle Générale Française t./
Van Springel.

Gezien in regelmatige uitgifte het vonnis der rechtbank van eerste aanleg te Turnhout, d.d. 5 juni 1962 waarvan geen betekening wordt voorgelegd en waartegen op 23 juni 1962, binnen de wettelijke termijn, een naar vorm regelmatig beroep werd aangetekend;

Aangezien in de beroepsakte, ten gevolge van een materiële vergissing, die de rechten van geïntimeerde niet heeft geschaad, het aangevochten vonnis vernietigd wordt als geveeld op 6 juni 1962, waar klaarblijkelijk de datum van 5 juni 1962 bedoeld wordt;

Aangezien Dockx Jozef bij vonnis der Correctionele rechtbank van Turnhout d.d. 4 februari 1961, veroordeeld werd om de som van 36.627 F aan geïntimeerde te betalen ter vergoeding voor de beschadiging aan dezes rijtuig berokkend ten gevolge van een verkeersongeval dat voormelde Dockx veroorzaakte met een personenwagen die hij ten nadele van eerste appellant had ontvreemd;

Aangezien eerste appellant kwestieus voertuig gedurende meer dan anderhalf uur op de openbare weg had achtergelaten met de sleutel in het contact en zonder de deuren slotvast te sluiten;

Aangezien Hermans in zijn hoedanigheid van eigenaar van de gestolen wagen en tweede appellante in haar hoedanigheid van verzekeraar van Hermans, door de eerste rechter veroordeeld werden om aan geïntimeerde, oorspronkelijk aanlegger, te betalen solidair met Dockx Jozef de som van 36.627 F vermeerderd met de intresten;

Aangezien geïntimeerde er thans in toestemt de hoofdsom hem door de rechtbank toegewezen, met 13.315 F te zijn verminderd om reden dat hij ten belope hiervan door Dockx Jozef schadeloos werd gesteld;

Aangezien de bestuurder die een autovoertuig gedurende een zekere tijdspanne, onbewaakt op de openbare weg achterlaat zonder de deuren slotvast te sluiten en met de sleutel in het contact, een zware nalatigheid begaat die tot gevaarlijke en voor derden nadelige toestanden aanleiding kan geven;

Aangezien dergelijke nalatigheid de ontvreemding

van de wagen in grote mate vergemakkelijkt, daar deze aldus onopgemerkt kan weggevoerd worden en overigens dikwijls tot diefstal zal aanlokken;

Aangezien een auto in zulke omstandigheden achtergelaten door wie ook bemachtigd kan worden, met als gevolg dat hij meestal door onbehendige en onervaren handen bestuurd zal worden;

Aangezien de eerste rechter dan ook met reden heeft geoordeeld dat eerste appellant een persoonlijke fout had begaan in oorzakelijk verband met het ongeval;

Aangezien inderdaad uit de bestanddelen der zaak blijkt dat Dockx een gelegenheidsdiefstal pleegde waaraan hij zich niet plichtig zou gemaakt hebben indien hij bij het verlaten van de herberg, waar hij enkele tijd vertoefd had, het voertuig van appellant op de openbare weg niet aangetroffen had, voorzien van de contactsleutel en met niet slotvast deuren;

Aangezien de aanrijding dus niet zou gebeurd zijn indien Dockx de wagen van eerste appellant in hoger-vernietigde omstandigheden niet had aangetroffen;

Aangezien het oorzakelijk verband tussen de nalatigheid door appellant begaan en de schade door geïntimeerde geleden, blijft bestaan niettegenstaande het tussenkomen der fouten door de bestuurder Dockx gepleegd, vermits de persoonlijke fout van de eigenaar in onderhavig geval samen met die van de dief tot het ontstaan van de schade heeft bijgedragen;

Aangezien tweede appellante beaamt, als verzekeraar van de eigenaar van de gestolen wagen, diens burgerlijke aansprakelijkheid ter zake te dekken en de eerste rechter haar derhalve met reden solidair met eerste appellant heeft veroordeeld;

Om deze redenen :

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935;

Alle andere meeromvattende of strijdige besluiten verwerpend;

Ontvangt het beroep en erop rechtdoende;

Bevestigt het vonnis waartegen beroep onder de enkele wijziging dat de hoofdsom welke appellanten veroordeeld werden aan geïntimeerde te betalen verminderd wordt met dertienduizend driehonderdvijftien frank (13.315 F) zijnde het door Dockx Jozef intussen afgekort bedrag;

Verwijst appellanten in de kosten van beroep.

.....

NOOT : Verg. in dezelfde zin Hof Brussel 17 december 1958, R.G.A.R. 1959, 6232 en de noot onder dit arrest.

VLAAMSE JURISTEN.

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

HOF VAN BEROEP TE GENT

5e Kamer. — 21 mei 1963.

Eerste Voorzitter : M. H. Thienpont.
Raadsheren : M.M. A. Santenaire en A. De Splenter.
Procureur-generaal : M. J. Matthijs.
Advokaten : Mrs. Claeys-Bouüaert (Gent), Boonen
(Antwerpen) en Collard (Antwerpen).

Bevoegdheid en aanleg. — Eis van zeven verzekeraars. Betaling van vier bedragen ieder van min dan 25.000 frank doch samengenomen van meer dan 25.000 frank uit hoofde van vervallen verzekeringspremies. — Eis uitgaande van twee verzekeringspolissen met bepaald, evenredig, eigen en afzonderlijk aandeel in de verzekering. — Verschillende titel voor iedere verzekeraar in gemeenschappelijke eis. — Samentelling niet geoorloofd. — Wedereis van min dan 25.000 frank wegens tergend en roekeloos geding. — Samentelling van ieder der verzekeraarseisen met weder-eis minder dan 25.000 frank. — Beroep niet ontvankelijk « defectu summae ».

Niet ontvankelijk « defectu summae » is het hoger beroep, ingesteld tegen een vonnis, dat uitspraak doet over een hoofdeis, ingesteld door zeven verzekeraars, voor zoveel nodig vertegenwoordigd door een achtste, strekkende tot betaling, op grond van twee verzekeringspolissen, van vier bedragen ieder van min dan 25.000 frank, doch samengenomen van meer dan 25.000 frank, wanneer blijkt dat in beide verzekeringspolissen dezelfde verzekeraars optreden en ieder van hen een wel bepaald, evenredig, eigen en afzonderlijk aandeel in de verzekering opneemt, terwijl, in hoofde van de verzekeraars t.a.v. de verzekerde, de premies, noch geheel of gedeeltelijk, noch uiteraard, wettelijk of kontraktueel, hetzij ondeelbaar voorkomen, hetzij voor meer dan het hoogste verzekeraarsaandeel, het voorwerp zijn van enig opvorderingsrecht. De polissen ontleden zich immers in evenveel verzekeringstitels als er verzekeraarsaandelen zijn, en iedere verzekeraar steunt in de gemeenschappelijke eis op een verschillende titel, zodat eenheid van titel ontbreekt om het geheel van de gevorderde som, voor de bepaling van de waarde van het hoofdgeschil, in aanmerking te nemen.

Aan de andere kant blijkt geen enkel verzekeraarsaandeel de 40 % van de premies te overtreffen, zodat geen enkel van de verzekeraars kan geacht worden meer dan 25.000 frank te hebben geëist, terwijl de afzonderlijke verzekeraarseisen ieder samengeteld met het geheel bedrag van een weder-eis van min dan 25.000 frank wegens tergend en roekeloos geding het bedrag van de laatste aanleg overtreft.

Ten slotte, betekent het optreden van de achtste verzekeraar, ter vertegenwoordiging van de zeven anderen, evenveel verschillende vertegenwoordigingen als verzekeraarseisen, zodat hij deelzaam is in het ontoereikend en niet samenstelbaar bedrag van de verschillende verzekeraarseisen, en ondoeltreffend voorhoudt belang te hebben bij de betaling van de globaal geëiste som, dit belang zijnde niet naar waarde bepaald of geschat, en evenmin op zich zelf gelijkstaande met het totaal geëiste bedrag.

Fédérale », N.V. « La Générale de Berne », N.V. « Rhône-Méditerranée », A.G. « Kolner Lloyd », N.V. « Assurantiekantoor van Murie en Bernuth », t./ De Roeck Frans, en De Roeck Frans t./ P.V.B.A. « De Muynck Alphonse ».

Gezien de gedingstukken;

Overwegende dat de beroepsprocedures nrs. 1036 en 1037 van de Algemene Rol ten behoeve van een goede rechtsbedeling dienen samengevoegd en in één enkel arrest beslecht;

Het hoofdgeding :

Overwegende dat de eerste zeven appellanten (als verzekeraars en voor zoveel nodig vertegenwoordigd door de achtste) gezamenlijk van de eerste geïntimeerde De Roeck (verzekerde) de betaling eisten van een som van 39.624 F, zijnde vier bedragen van 9.906 F, respectievelijk op 23-9-58, 23-3-59, 23-9-59 en 23-3-60 uit hoofde van verzekeringspremies vervallen;

dat, bij wedereis, de eerste geïntimeerde 7.500 F vroeg wegens tergend en roekeloos geding;

Overwegende dat de hoofdeis uitgaat van twee verzekeringspolissen van 2-10-1957;

dat in beide dezelfde verzekeraars optreden en ieder verzekeraar een wel bepaald, evenredig, eigen en afzonderlijk aandeel in de verzekering opneemt;

dat, in hoofde van de verzekeraars jegens de verzekerde de premies noch geheel of ten dele, noch uiteraard of wettelijk of kontraktueel, hetzij ondeelbaar voorkomen, hetzij voor meer dan het hoogste verzekeraarsaandeel het voorwerp zijn van een enig opvorderingsrecht;

dat bijgevolg de polissen zich ontleden in evenveel verzekeringstitels als verzekeraarsaandelen, en ieder verzekeraar in de gemeenschappelijke eis op een verschillende titel steunt, zodat de eenheid van titel ontbreekt die toelaten zou het gehele van de gevorderde som, voor de bepaling van de waarde van het hoofdgeschil aan te wenden;

dat evenmin iets anders voorhanden blijkt dat zulke samentelling zou kunnen rechtvaardigen;

dat de gemeenschappelijke eis noch in zijn onderdelen noch in hoofde van elke verzekeraar naar waarde is bepaald of geschat geworden;

dat overigens geen enkel verzekeraarsaandeel de 40 % van de premies blijkt te overtreffen zodat geen enkel van de « verzekeraars » kan geacht worden meer dan $39.624 \times 0,40 = 15.849,60$ F te hebben gevraagd;

dat de afzonderlijke verzekeraarseisen ieder samengeteld met zelfs het geheel van de tegeneis (7.500 F) de 25.000 F niet te boven gaan;

dat de achtste appellante noch in de polissen noch in het geding optrad als verzekeraar, doch uitsluitend ter vertegenwoordiging van de zeven anderen,

dat zulks evenveel verschillende vertegenwoordigingen bevat als verzekeraarseisen, en bijgevolg deelzaam is in de ontoereikendheid en niet samenstelbaarheid van de verschillende verzekeraarseisen;

dat de achtste appellante ondoeltreffend voorhoudt belang te hebben bij de betaling van de globaal geëiste som vermits dit belang naar waarde noch bepaald noch geschat werd, evenmin op zich zelf met het globaal geëiste gelijkstaat, en ook niet blijkt meer dan 25.000 F te bedragen;

dat dit alles de beroepen nopens het hoofdgeschil onontvankelijk stelt defectu summae;

N.V. « Maatschappij van Assurantie, Discontering en Belegging der Stad Rotterdam », N.V. « Arnhemse Verzekeringsmaatschappij », N.V. « Alpina », N.V. « La

De oproeping in vrijwaring :

Overwegende dat de eis in vrijwaring van de eerste geïntimeerde De Roeck tegen de P.V.B.A. De Muynck tot de inhoud van de hoofdeisen was beperkt; dat — nu enerzijds de hoofdeis in eerste aanleg werd verworpen en de vrijwaring bij gebrek aan voorwerp afgewezen, en anderzijds de beroepen nopens de hoofdeis onontvankelijk voorkomen — ook het beroep ten aanzien van de vrijwaring niet ontvankelijk is;

Om die redenen :

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935;

Gehoord ter openbare rechtszitting de heer procureur-generaal Matthys in zijn eensluidend advies;

Voegt samen de beroepsprocedures nrs. 1036 en 1037 van de Algemene Rol;

Verklaart de beroepen onontvankelijk;

Veroordeelt de appellanten van de hoofdeis tot de kosten van de aanleg te dezen, en de geïntimeerde De Roeck tot de kosten van de aanleg ter zake van de vrijwaring.

Beveelt de afscheiding der kosten op het hoger beroep gevallen ten bate van pleitbezorgers Cruyt en De Ryck, die ter rechtszitting van heden bevestigen het grootste deel ervan te hebben voorgeschoten.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUSSEL

2e kamer. — 5 juni 1963.

Voorzitter : M. J. Petit.

Rechters : Mevr. S. Schmit en M. G. Baeteman.

Advokaten : Mrs. Van Eecke loco L. Defosset en Coene.

1. **Contract van concessie. — Geen uitsluitende concessie-contract sui generis zonder bepaalde duur. — Verbrekking op grond van zwaarwichtige redenen. — Vermelding in de brief van verbrekking.**
2. **Tegeneis wegens tergend en roekeloos geding. — Voorwaarden.**

1. *Wanneer door een contract een partij de verkoop van haar produkten aan een firma toestaat, terwijl voor eenzelfde gebied er tegen dezelfde bepaalde prijzen een andere firma ook de verkoop van die produkten heeft verkregen, dan gaat het noch om een gunst, noch om een contract van uitsluitende concessie.*

In werkelijkheid gaat het om een contract « sui generis » van concessie zonder bepaalde duur. Dergelijk contract mag verbroken worden door beide partijen zonder tussenkomst van de rechtbank. Zulks moet wel gebeuren hetzij met een redelijke vooropzegging, hetzij met een voorafgaandelijke vergoeding, tenzij de verbrekking gebeurt op grond van zwaarwichtige redenen.

Deze redenen dienen vermeld in het schrijven van verbrekking. Als zwaarwichtige reden van verbrekking mag aangevoerd worden, het feit dat een concessionaris onder de vastgestelde prijzen en buiten het hem toegewezen gebied aan onderverdelers van plaatselijke concessionarissen levert en zulks een systematisch en permanent karakter gaat vertonen, niettegenstaande voorafgaande verwittiging van de concessiehouder. Dergelijke handelwijze is immers

van aard de ganse verkooporganisatie van de concedant in de war te sturen.

2. *De toewijzing van een tegeneis wegens roekeloos en tergend geding veronderstelt dat de vordering ingeleid werd met roekeloosheid, boosaardigheid of kwade trouw. Deze voorwaarde is niet vervuld wanneer de aanlegger zich heeft kunnen vergissen over de zwaarwichtigheid van zijn tekortkomingen aan de bepalingen van het afgesloten concessiecontract.*

Brasserie Haelterman t/ Abbaye des Pères Trappistes de Westmalle.

Gezien de inleidende dagvaarding d.d. 20 januari 1962 betekend door exploit van deurwaarder Jean Royer te Antwerpen verblijvende;

Gezien de besluiten van partijen;

Overwegende dat de eis van aanlegster er toe strekt in de eerste plaats het contract afgesloten tussen partijen in oktober 1957, waarbij verweerster aan aanlegster de concessie toestond in het Brusselse haar bieren « Trappiste Westmalle » Double en Triple te verkopen tegen bepaalde prijzen en onder gestelde voorwaarden, te verbreken en dit ten laste van verweerster; vervolgens verweerster te veroordelen tot het betalen van verschillende sommen, nl. :

1) 450.000,— F uit hoofde van ristornos op leveringen rechtstreeks uitgevoerd door verweerster zelf, door de firma Cavenor of door andere depothouders in de sector van eiseres;

2) 200.000,— F uit hoofde van de bijkomende prijs die aanlegster heeft moeten betalen voor het bekomen van de bieren van verweerster bij andere depothouders, terwijl het in 1957 gesloten contract nog van kracht was;

3) 1.000.000,— F ten titel van schadevergoeding wegens de eenzijdige en ongerechtvaardigde verbrekking door verweerster van het concessiecontract afgesloten in 1957, op 8 december 1958;

Tenslotte in ondergeschikte orde de overlegging van de boekhouding van verweerster te bevelen om de juiste schade te bepalen en eiseres toe te laten tot het bewijs van zekere feiten van de zaak;

Overwegende dat verweerster bij besluiten regelmatig betekend aan de eiseres op 16 mei 1963 besluit in de eerste plaats tot de ongegrondheid van de hoofdeis; vervolgens in ondergeschikte orde tot zekere onderzoeksmaatregelen en tenslotte een tegeneis instelt waarbij ze de veroordeling vordert van eiseres op hoofdeis tot de betaling van volgende sommen :

1) 21.375,— F uit hoofde van niet betaalde leveringen;

2) 52.500,— F uit hoofde van schade berokkend aan verweerster op hoofdeis, eiseres op tegeneis ten gevolge van de leveringen door de Brouwerij Haelterman buiten haar sector;

3) 100.000,— F als schadevergoeding wegens tergend en grievend geding;

Over de hoofdeis :

Overwegende dat na mondelinge onderhandelingen tussen partijen, door een briefwisseling gevoerd in de maand oktober tussen dezelfde partijen een overeenkomst tot stand kwam, waarbij verweerster aan aanlegster de verkoop toestond van haar bieren « Trappiste Westmalle » Double en Triple in het Brusselse en dit tegen bepaalde prijzen; (Zie de brieven van 4, 12 en 18 oktober 1953)

Overwegende dat de overeengekomen prijzen de vol-

gende waren: Trappiste Westmalle Double: eerst: 100,— F per bak van 25 flesjes, daarna 110,— F vanaf Pasen 1958; Trappiste Westmalle Triple: eerst 150,— F per bak van 25 flesjes, daarna 160,— F vanaf Pasen 1958;

Overwegende dat het van belang is aan te stippen dat de bieren door verweerster verkocht worden over het ganse land, en dit met een zekere winstmarge zij het dan om in de levensbehoeften van de Paters van de Abdij te voorzien en geldmiddelen te verzamelen voor de goede werken van de Abdij van Westmalle; dat in het Brusselse de bieren van de Abdij van Westmalle reeds vóór 1957 en ook nog na het afsluiten van de overeenkomst P.V.B.A. Haelterman - V.Z.W.D. Abdij van Westmalle verder verkocht werden door een firma Cavenor; dat dit laatste gegeven niet alleen blijkt uit de tekst zelf van de brief van 4 oktober 1957, maar ook uit de bepaling waarbij aan aannegster een bijzondere *ristorno* van 2% wordt toegekend op de meerverkoop van de firma Cavenor dit in vergelijking met het jaar 1956; dat gedurende de ganse duur van de handelsbetrekkingen tussen partijen van oktober 1957 tot december 1958 het niet betwist wordt, dat aannegster genoten heeft van een bijzondere *ristorno* van 15% haar toegekend door verweerster op alle verkopen, dit om haar bijzondere onkosten voor het plaatsen van de bieren Westmalle te vergoeden;

Overwegende dat verweerster aan aannegster zekere tekortkomingen aan de voorwaarden van het tussen hen afgesloten concessiecontract verweten heeft in een schrijven van 12 november 1958;

Overwegende dat verweerster bij schrijven van 8 dec. 1958 aan aannegster liet weten dat ze haar leveringen vanaf die datum stop zet en aannegster uitsluit uit de verdeling van haar bieren, wegens verdere tekortkomingen aan haar verplichtingen waarop haar reeds vroeger gewezen werd;

Overwegende dat verweerster de verhoudingen tussen partijen, waarbij aannegster als verdeler voor een bepaald gebied aangesteld wordt, bestempelt als een loutere gunst, terwijl aannegster zichzelf acht een « uitsluitend concessiehouder » te zijn;

Overwegende dat noch de ene noch de andere zienswijze kan bijgetreden worden; dat immers de verkoop met voordeel door verweerster aan aannegster en dit tegen bepaalde opgelegde prijzen en met bijzondere voorwaarden voor de bevordering van de verkoop elke zuivere gunst van harentwege uitsluit; dat aannegster evenmin als een uitsluitend concessiehouder kan aangezien worden, vermits enerzijds de firma Cavenor in hetzelfde gebied en tegen dezelfde prijzen de producten van verweerster verkoopt en anderzijds uit de bijzondere *ristorno* van 2% op de verhoogde verkoop van de firma Cavenor niet kan afgeleid worden dat deze laatste een ondergeschikt voortverkoper van de P.V.B.A. Haelterman zou geworden zijn; dat de uitsluitende concessiehouders *alleen* het recht moeten hebben de produkten van de concessionaris te verkopen; (Bricmont en R. Gijsels — Le contrat de concession de vente exclusive, blz. 15);

Overwegende dat rechtsverhouding tussen partijen kan omschreven worden als een eenvoudige concessie toegestaan aan aannegster om de produkten van verweerster te verkopen binnen een bepaald gebied tegen bepaalde prijzen; dat onder de voordelen van dit contract dienen aangestipt, voor aannegster het feit dat ze in haar gebied één van de twee aanvaarde verdelers van de Westmalle bieren is;

Overwegende dat het hier gaat om een contract « sui generis » zonder bepaalde duur, dat in de rechtsleer

(De Page II, nr. 763, blz. 686 c.v. R. Dekkers, Précis II, nr. 172, bl. 98) en in de rechtspraak (Ber. Gent, 16 jan. 1957, R.C.J.B. 1957, blz. 310 c.v. en nota R. Dekkers) aangenomen wordt dat alle overeenkomsten zonder bepaalde duur door beide partijen kunnen verbroken worden zonder de tussenkomst van de Rechtbank; dat daar wel een vooropzeg of een vergoeding wegens verbreking kan aan verbonden worden, tenzij de verbreking gebeurt op grond van zwaarwichtige redenen (Zie daarover de aangehaalde nota van prof. R. Dekkers, R.C.J. 1957, blz. 320-231 en vooral nr. 13 en 14-2);

Overwegende dat verweerster in ieder geval het bestaande contract eenzijdig mocht opzeggen op 8 dec. 1958 en dus enkel nog dient nagegaan of, vermits zulks gebeurde zonder vooropzeg of billijke schadevergoeding, de door haar aangevoerde redenen als zwaarwichtig kunnen aangezien worden;

Overwegende dat verweerster als dusdanige zwaarwichtige redenen aanvoert:

1) de achterstand in de betaling van de facturen voor de leveringen van de maanden augustus 1958 (112.429,— F) en september 1958 (158.642,— F); nog niet vereffend op 12 november 1958, daar waar zulks binnen de maand mocht gebeuren, (brief van 12 november 1958);

2) de moeilijkheden betreffende de wens van aannegster om te leveren aan groothandelaars, waarvan ofwel de sociale zetel gevestigd is te Brussel en de uitbetalingszetel elders in het land buiten het leveringsgebied van aannegster ofwel waarvan de sociale zetel en de uitbetalingszetel in de provincie gelegen zijn, maar die aangesloten zijn bij groothandelaarsverenigingen waarvan de zetel te Brussel gevestigd is; (Brieven van 28 juli en 12 november 1958);

3) de verkoop onder de vastgestelde prijzen en buiten het geconcedeerde gebied en zulks niettegenstaande voorafgaandelijke verwittigingen; (brieven van 12 november en 8 december 1958);

Overwegende dat de achterstallige betalingen niet betwist worden, maar niet in de brief van verbreking der handelsbetrekkingen aangehaald worden; dat deze reden niet kan weerhouden worden;

Overwegende dat de tweede reden ook niet in de brief van verbreking d.d. 8 december 1958 aangehaald wordt, maar dat toch dient aangestipt — voor de omschrijving van de houding van aannegster dat ze steeds getracht heeft langs de geschetste subtiële omwegen — helemaal in strijd met de haar gekende voorwaarden (zie de brief van 28 juli 1958) haar handelsactiviteit uit te breiden ten koste van de andere concessionarissen;

Overwegende dat het vaststaat dat aannegster herhaalde malen bieren heeft geleverd onder de vastgestelde prijzen en buiten haar gebied aan onderverdelers van de plaatselijke concessionarissen; dat zo één enkele occasionele inbreuk misschien niet zou moeten weerhouden worden, dergelijke handelwijze niet meer kan geduld worden wanneer ze een systematisch en permanent karakter gaat vertonen en verder gaat na verwittiging door verweerster, en deze handelwijze bovendien van aard is de ganse verkoopsorganisatie van verweerster in de war te sturen;

Overwegende dat ten deze verweerster het bewijs bijbrengt dat wanneer ze aannegster gewezen had op haar onregelmatige handelingen in haar schrijven van 12 november 1958, toch nog bestellingen onder de onderverdelers van andere concessionarissen afgeleverd heeft en dit soms tegen een lagere prijs dan de algemeen vastgestelde, gebruikmakende van de bijzonder gunstige voorwaarden aan aannegster toegestaan

door verweerster om haar toe te laten de Westmalle bieren bekend te maken in het Brusselse, nl. de bijzondere *ristorno* van 15 F per bak op de vastgestelde prijs; (zie daaromtrent stuk 10 farde 3 : facturen aan Brouwerij Ide te Machelen-Deinze, d.d. 26-11-1959 — gele-Van de Voorde te Sint-Martens-Lennik gefactureerd verd. à 115 F de bak; stuk 14, farde 3, Levering aan à 125 F maar met 10% korting (stuk 15);

Overwegende dat verweerster in deze omstandigheden op grond van de laatste door haar ingeroepen reden gegrond was eenzijdig, zonder vooropzeg of voorafgaande schadevergoeding, het concessie-contract te verbreken in datum van 8 december 1958;

Overwegende dat de andere onderdelen van de eis dienvolgens eveneens ongegrond zijn;

Over de tegeneis :

Overwegende dat deze tegeneis ontvankelijk en gedeeltelijk gegrond is;

Overwegende dat het niet betwist wordt dat eiseres op hoofdeis aan verweerster het bedrag van 21.375 F verschuldigd is wegens uitgevoerde leveringen vastgesteld door de factuur nr. 4877 d.d. 1 december 1958;

Overwegende dat het eveneens vaststaat dat eiseres door herhaalde leveringen aan onderverdelers van concessionarissen buiten het haar toegewezen gebied aan verweerster op hoofdeis, eiseres op tegeneis een zekere schade heeft veroorzaakt, al ware het slechts door het verkrijgen van ongerechtvaardigde *ristornos*; dat het echter niet mogelijk is voor het bepalen van deze schade de berekeningen van eiseres op tegeneis te aanvaarden gesteund op niet preciese cijfers, die trouwens evenmin door een deskundig onderzoek zouden kunnen vastgesteld worden;

Overwegende dat deze schade dan ook *ex aequo et bono* dient geschat en vastgesteld worden op 30.000 F;

Overwegende dat uit de ingestelde vordering niet blijkt dat het geding met roekeloosheid, boosaardigheid of kwade trouw ingeleid werd (Cass. 29 november 1964, R.W. 1962-63, kol. 1529); dat dit onderdeel van de tegeneis dan ook ongegrond is; dat verweerster op tegeneis zich heeft kunnen vergissen omtrent de zwaarwichtigheid van haar tekortkomingen aan de bepalingen van het afgesloten concessiecontract;

Om deze redenen :

De Rechtbank, op tegenspraak rechtsprekende, alle andere, verdere of strijdige besluiten verwerpende, Gelet op artikelen 4, 35 tot 37, 40 tot 42 van de wet van 15 juni 1935;

Zegt de hoofdeis ontvankelijk doch ongegrond in al zijn onderdelen; wijst eiseres ervan af;

Rechtdoende over de tegeneis;

Verklaart deze ontvankelijk en gedeeltelijk gegrond; veroordeelt verweerster op tegeneis dienvolgens tot de betaling van de som van 21.375,— F te vermeerderen met de verwijsintresten vanaf 7 maart 1960, datum van de ingebrekestelling en ten titel van schadevergoeding tot de som van 30.000,— F te vermeerderen met de wettelijke intresten vanaf 8 december 1958, datum van de regelmatige verbreking van het tussen partijen bestaand concessie-contract

Wijst de tegeneis af voor het overige;

Verwijst eiseres op hoofdeis, verweerster op tegeneis in de kosten, belopende tot heden voor Meester Debray op de som van : 2.757,— F en voor Meester Cailliau op de som van : 1.555,— F.

Zegt het vonnis uitvoerbaar bij voorraad niettegen-

staande beroep en zonder borg doch enkel wat aangaat de som van 21.375,— F te vermeerderen met de intresten, verschuldigd wegens niet betaalde en uitgevoerde leveringen.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE DENDERMONDE

1e Kamer. — 6 december 1962.

Voorzitter : M. Goris.

Rechters : M.M. Zenner en Piret.

Advokaten : Mrs. Van Wiele en Clerens-Stas.

Beslag op onroerend goed ingevolge beding van dadelijke uitwinning en faillissement van de schuldenaar. — Geen verplichting de titel bovenaan het bevel af te schrijven. — Kan de curator de procedure van dadelijke uitwinning tegenhouden ?

In geval van uitvoering bij dadelijke uitwinning overeenkomstig art. 90 van de wet van 15 augustus 1854, gewijzigd bij K.B. van 30 maart 1936, moet bovenaan het bij art. 14 van dezelfde wet bedoelde bevel de titel niet volledig worden afgeschreven, ook niet wanneer hij niet reeds binnen de drie jaar aan de schuldenaar betekend is geworden.

De curator in het faillissement van de schuldenaar vertegenwoordigt zowel de failliet als de boedel. Als vertegenwoordiger van de boedel is hij slechts als derde te beschouwen ten aanzien van de na de faillissementsverklaring en ten aanzien van sommige tijdens het verdacht tijdperk door de failliet verrichte handelingen; als vertegenwoordiger van de failliet kan hij een procedure van dadelijke uitwinning niet beletten, vermits de overeenkomst, waarop zij steunt, van vóór het faillissement dateert. Het is om dezelfde reden dat hij niet kan eisen dat de titel terug zou worden betekend.

De in het passief gevraagde en door de curator betwiste opnemings van het niet door de opbrengst van de verkoop verhaalbaar gedeelte van de schuld-vordering is zonder invloed op de procedure van dadelijke uitwinning, die de schuldeiser hetzij vóór, hetzij na de faillietverklaring van de schuldenaar mag instellen, zonder dat de curator ze vermag tegen te houden.

Mr. J. Van Wiele (faillissement P.V.B.A. Immobilière Ghijsbrecht) t./ N.V. Kredietbank.

Overwegende dat de vordering ertoe strekt te horen zeggen voor recht :

A. dat het bevel op 28 mei 1962 ten verzoeken van verweerster betekend aan aanlegster, waarbij deze laatste aangemaand wordt in hare hoedanigheid van curator van het faillissement van de P.V.B.A. « Immobilière Ghijsbrecht » te betalen de som van 2.806.362 F ingevolge akten waarbij door verweerster een kredietopening werd toegestaan aan de N.V. « Schoonfabriek Pege », en waarbij de P.V.B.A. « Immobilière Ghijsbrecht » als solidaire medekredietneemster optrad, haar aanzeggende dat na het verstrijken van 30 dagen er zal worden overgegaan tot de onteigening in de vorm van de vrijwillige verkoping gelijkvormig artikel 90 en volgende van de wet van 15 augustus 1854 van de gehypothekeerde goederen, nietig is;

B. dat de procedure tot dadelijke uitwinning zal geschorst worden totdat de betwisting betreffende de geldigheid van de hypotheek verlening en het bedrag

der beweerde schuldvordering, welke hangend zijn voor de rechtbank van Koophandel te Aalst, zullen opgelost zijn;

Overwegende dat aanlegster de geldigheid van het bevel betwist om reden: 1) ten hoofde van het bevel geen afschrift wordt gegeven van de titel welke binnen de drie jaar die het bevel voorafgingen, aan de schuldenaar niet werd betekend; 2) deze titel zelf indien hij binnen drie jaar aan de schuldenaar betekend werd, tegen haar niet kan worden aangewend omdat zij in haar hoedanigheid van curator van het faillissement van de schuldenaar niet werd aangezegd; 3) deze titel niet aangezegd werd aan de erfgenamen van Prosper Ghijsbrecht, daar ingevolge het vonnis van de rechtbank van Koophandel te Aalst, van 9 mei 1962, waarbij wordt gezegd dat de P.V.B.A. « Immobilière Ghijsbrecht », vereenzelvigd wordt met de persoon van Prosper Ghijsbrecht, en deze inmiddels overleden is, zodat de procedure tegen deze moet gevoerd worden;

A) I. Overwegende dat artikel 90 van de wet van 15 augustus 1854 zoals het bij Koninklijk Besluit nr 300 van 30 maart 1936 wordt gewijzigd, afwijkt, ingeval van uitvoering bij dadelijke uitwinning, van het principe geformuleerd in artikel 14 van zelfde wet.

Dat uit de tekst van artikel 90 blijkt dat de wetgever in dit geval de voor de onroerende inbeslagneming voorziene formaliteiten heeft willen vereenvoudigen; (zie Cass. 1e Kamer, 24.3.61, Rechtsk. Weekbl. 61-62, kol. 95 en volgende);

Overwegende dat ingevolge dit beginsel de betekening van de titel ten hoofde van het bevel niet vereist wordt, zelf indien deze titel binnen de drie jaar voor het bevel aan deze niet werd betekend (zie R.P.D.B., Ve Saisie Immobilière, nr 1014);

II. Overwegende dat aanlegster verder opwerpt dat zij als curator de massa vertegenwoordigt en dus als derde ten opzichte van de vrijwillig afgesloten overeenkomst waarin de dadelijke uitwinning wordt voorzien, dient te worden aangezien, zodat de redenen die aan de grond liggen van artikel 90 van de wet van 15 augustus 1854 te weten dat de persoon tegen dewelke de dadelijke uitwinning vervolgd wordt, wanneer hij schuldenaar zelf is en hij kennis heeft van deze titel, hier niet kunnen worden ingeroepen;

Overwegende dat de curator, tevens de gefailleerde en de massa vertegenwoordigt (zie Fredericq, Principes de Droit Commercial Belge uitg. 34, Tôme III bl. 211 nr 1338);

Overwegende dat de curator als vertegenwoordiger van de massa de hoedanigheid van derde heeft alleen ten aanzien van de handelingen van de gefailleerde na de infaillietverklaring en ten aanzien van zekere handelingen door de gefailleerde gesteld tijdens het verdacht tijdperk (période suspecte); (zie Fredericq, ibidem, bl. 216);

Overwegende dat de curator in zake procedure tot uitvoering van een bepaling van dadelijke uitwinning de gefailleerde vertegenwoordigt en zo min als hij het instellen en doorvoeren van de procedure tot dadelijke uitwinning kan beletten, om reden dat de overeenkomst waarop zij gesteund is, dagtekent van vóór het faillissement (zie Fredericq, ibidem, blz. 472 nr. 1576), om dezelfde reden niet kan eisen dat terug de titel zou worden betekend;

III. Overwegende dat aanlegster tenslotte voorhoudt dat de titel aan de erfgenamen van Prosper Ghijsbrecht moest betekend worden, om reden ingevolge het vonnis van 9 mei 1962 de procedure tegen deze dient te worden gevoerd, daar dit vonnis zegt dat de P.V.B.A.

Immobilière Ghijsbrecht, zich vereenzelvigt met de persoon van Prosper Ghijsbrecht;

Overwegende dat gemeld vonnis van 9 mei 1962 waar het in voordeel van de massa aanneemt dat de boedel van de P.V.B.A. Immobilière Ghijsbrecht, zich vereenzelvigt met deze van Prosper Ghijsbrecht persoonlijk, geenszins zegt dat de P.V.B.A. nietig is of niet bestaande, daar dit vonnis het faillissement van de P.V.B.A. open verklaart en bij een vonnis dat op dit eerste volgt uitdrukkelijk het faillissement van de P.V.B.A. Immobilière Ghijsbrecht open verklaart;

Overwegende dat de procedure tot dadelijke uitwinning wel weldig gevoerd wordt tegen de P.V.B.A. Immobilière Ghijsbrecht die de overeenkomst in dewelke de dadelijke uitwinning wordt voorzien, afgesloten heeft en welke nu wordt vertegenwoordigd door de curator, ingevolge het vonnis waarbij deze vennootschap door haar faillietverklaring van het beheer van haar goederen wordt beroofd;

Overwegende dat er aldus (gronden) lees: geen gronden zijn om het bevel waarbij de procedure tot dadelijke uitwinning wordt ingezet, nietig te verklaren;

B) Overwegende dat het tweede deel van de vordering strekt tot de opschorsing van de procedure tot dadelijke uitwinning tot na de beslissing op de betwistingen betreffende de schuldvordering ingediend door verweerster;

Overwegende dat tot grond van dit deel van de vordering aanlegster aanvoert dat het vonnis van de rechtbank van koophandel van Aalst van 9 mei 1962 de nietigheid van de P.V.B.A. Immobilière Ghijsbrecht impliciet inhoudt en daar deze nietigheid terugwerkt zij de nietigheid van de hypotheekstelling voor gevolg heeft;

Overwegende dat aanlegster daarbij ook nog doet gelden dat het bedrag van de schuld tot dekking van dewelke de dadelijke uitwinning wordt vervolgd, het voorwerp uitmaakt van de hangende betwisting zodat ingevolge art. 551 W.B. Rplg., de uitvoering niet mag worden vervolgd;

Overwegende dat de betwisting van de schuldvordering ingediend door verweerster zonder invloed is op de procedure tot dadelijke uitwinning; dat verweerster door het indienen van haar schuldvordering met het oog op de opneming in de massa van het deel der schuldvordering welke door de uitvoering van de dadelijke uitwinning niet zou betaald worden geenszins de vervolgingen van deze procedure afhankelijk heeft gemaakt van het al dan niet aanvaarden van deze schuldvordering in het passief;

Overwegende dat de schuldeiser wiens schuldvordering gewaarborgd is door een hypotheekstelling met dadelijke uitwinning zijn schuldvordering niet moet indienen om bij middel van de procedure tot dadelijke uitwinning betaling te bekomen; dat hij deze altijd mag instellen hetzij vóór hetzij na de in faillietverklaring van de schuldenaar en de curator deze procedure niet kan tegenhouden (zie (Fredericq, op. cit. Deel III, nr 1576);

Overwegende dat de aktie, waarbij de dadelijke uitvoering wordt voorzien uitdrukkelijk bepaalt dat het bestaan van de schuld zal bewezen worden door het voorbrengen van een uittreksel van het krediet;

Overwegende dat aanlegster geen gewag maakt van een geding ingesteld voor de bevoegde rechtbank strekkende tot nietigverklaring van de hypotheekstelling noch tot betwisting van het gevorderde bedrag, zodat er geen gronden zijn om opschorsing van de uitvoering van de dadelijke uitwinning te bepalen;

Om deze redenen :

De rechtbank,
rechtdoende op tegenspraak alle verdere een meeromvattende besluiten als ongegrond afwijzende, verwerpt de vordering als ongegrond in al haar delen;

Veroordeelt aanlegster tot de kosten;

VREDEGERECHT TE LEUVEN

2e Kanton. — 8 oktober 1963.

Rechter : M. P. Theunis.

Advokaten : Mrs. Hoschet, Bosmans en Van Hee.

Schade en schadeloosstelling. — Verbreking van trouwbeloften. — Geen vermoeden van schuld.

Het verbreken van een trouwbelofte kan slechts aanleiding geven tot schadeloosstelling op grond van art. 1382 B.W. Het vermogen om van het voltrekken van het huwelijk tot op het laatste ogenblik af te zien sluit elk vermoeden van schuld uit.

X. t./ Y.

Wat betreft de oproeping tot tussenkomst in vrijwaring;

Aangezien de trouwbelofte geen rechtsgeldig kontrakt uitmaakt; dat, wegens de vereiste volkomen vrijheid van de toestemming der toekomstige echtelieden tot het voltrekken van het huwelijk, er steeds aan de verloving, ook eenzijdig, een einde kan worden gemaakt;

Aangezien het verbreken van de belofte slechts aanleiding kan geven tot schadeloosstelling op grond van artikel 1382 B.W. in geval het op laakbare, abnormale wijze, ten minste zonder gegronde rechtmatige redenen is geschied;

Aangezien oproeper tot tussenkomst in vrijwaring in gebreke blijft het bewijs te leveren of aan te bieden van een schuld in hoofde van opgeroepene bij het verbreken door haar van de verloving; dat hij er zich zelfs van onthoudt enige bijzonderheid of veronderstelling aan te geven omtrent de beweegredenen van haar handeling; dat het vermogen af te zien van een verloving tot op het laatste ogenblik elk vermoeden van schuld bij de afstanddoener uitsluit;

Aangezien uit het voorgaande voortspruit dat de oproeping van grond is ontbloot;

Om deze redenen :

Uitspraak doende over de oproeping tot tussenkomst en vrijwaring;

Verklaren de oproeping ongegrond; wijzen ze af.

ARBEIDSGERECHT VAN BEROEP TE ANTWERPEN

25 maart 1963.

Voorzitter : M. E. D'Halleweyn.

Advocaten : Mrs. Van den Heuvel en R. Michielsens.

Bediendenovereenkomst. — Afdanking van werknemer. — Voorwaarden. — Bevoegdheid van het nationaal paritair comité.

1. *De term « afdanking » in de wet van 10 juni 1952 betreffende de gezondheid en de veiligheid van de werknemers, gewijzigd door de wet van 17 juli 1957, dient begrepen in de betekenis van « de betekening van het inzicht van de werkgever om een einde aan de arbeidsovereenkomst te stellen ».*

De economische en technische redenen die een afdanking kunnen wettigen, moeten dus vóór deze betekening van het inzicht van de werkgever erkend worden.

De term « afdanking » heeft dezelfde betekenis bij de bepaling van de termijn binnen dewelke de werknemer zijn wederopneming in de onderneming moet vragen.

2. *Heeft terugwerkende kracht de beslissing van het Nationaal Paritair Comité, waarbij de beslissing van het beperkt Comité omtrent het bestaan van economische redenen bekrachtigd wordt. Het beperkt Comité heeft geen autonome beslissingsmacht om het bestaan van redenen van economische of technische aard te erkennen, met het oog op de afdanking van een wettelijk beschermde werknemer.*
3. *Het bevoegd Paritair Comité heeft enkel tot opdracht zich uit te spreken omtrent het bestaan van economische redenen welke de afdanking van een welbepaald aantal beschermde leden wettigen.*

De keuze van de af te danken personen komt toe aan de werkgever en niet aan het bevoegd Paritair Comité.

Talboom t./ N.V. Chantier Naval et
Ateliers de Constructions de Hemiksem.

Gezien het beroep ingesteld met dagstelling, op 19 oktober 1962, door de heer Ad. H. Schnaphauf, deurwaarder te Antwerpen, ten verzoeken van de heer Talboom Edmond, wonende te Niel, Antwerpsestraat 105, aan d N.V. Chantier Naval et Ateliers de constructions de Hemiksem, vroeger Smidts Frères, gevestigd te Hemiksem Scheldeboord, 69, tegen een vonnis tegenprekelijk tussen partijen geveld door het Arbeidsgerecht te Antwerpen, kamer voor bedienden, de dato 22 maart 1962, en dit omwille der grieven en het onrecht hem door gezegd vonnis aangedaan, om te verschijnen ter zitting van 6 november 1962 te 17,30 uur.

Gezien art. 24 der wet van 15-6-35 werd nageleefd en de rechtspleging geschiedde in de Nederlandse taal; Gehoord partijen in hun middelen en besluiten.

Overwegende dat beroep ingesteld werd tegen een tegenprekelijk geveld vonnis dd. 22 maart 1962 van de Werkrechttersraad van Antwerpen, Kamer voor bedienden, waarbij deze de eis van beroeper tot betaling door beroepene van een opzeggingsvergoeding van 163.579,20 frank, te vermeerderen met de gerechtelijke interesten en de gedingkosten, ontvankelijk, doch ongegrond verklaarde en beroeper ervan afwees en hem verwees in de kosten;

Overwegende dat de Werkrechtvaard van beroep te Antwerpen, kamer voor werkliden, zich, rechtdoende op tegenspraak, bij arrest dd. 28 september 1962, onbevoegd verklaarde om kennis te nemen van het bij hem door beroeper ingediende beroep, dit laatste onontvankelijk verklaarde, aan partijen het recht voorbehield om zich te voorzien zoals naar recht en beroeper in de kosten van het geding in beroep verwees;

Overwegende dat beroeper lid was van het in de schoot van de onderneming van beroepene opgerichte comité voor veiligheid en gezondheid; dat beroepene bij schrijven van 28 april 1959 mededeelde dat aan de tussen partijen gesloten arbeidsovereenkomst een einde werd gesteld mits een opzeggingsperiode welke zou aanvangen op 1 mei 1959 om te eindigen op 31 juli 1959; dat bij schrijven van 1 juni 1959 de einddatum van voormelde opzeggingsperiode werd verdaagd tot 31 oktober 1959;

Overwegende dat beroeper aanvoert dat de afdanking van een lid van het comité voor veiligheid en gezondheid wettelijk slechts veroorloofd is hetzij wegens gewichtige redenen (waarvan het bestaan door beroepene niet ingeroepen wordt), hetzij op grond van redenen van economische of technische aard welke vooraf door het bevoegd paritair comité zijn erkend; dat dit laatste op 28 april 1959 nog geen dergelijke beslissing had genomen, vermits het eerst op 6 mei 1959 de desbetreffende resoluties dd. 18 april 1959 van zijn beperkt comité tot de zijne nam, dat, waar de wettelijke voorwaarden terzake niet vervuld waren, beroepene gehouden is aan beroeper de wettelijk bepaalde schadevergoeding te betalen hetzij in casu 154.320 F, verhoogd met de verlovvergoeding; dat, het beperkt comité, buiten de hem door art. 5 van het K.B. van 15 oktober 1945 betreffende de werking van de paritaire comités verleende verzoeningsbevoegdheid geen enkele beslissingsmacht bezit, welke laatste uitsluitend aan het Nationaal Paritair comité is voorbehouden; dat de eerste rechter de term « afdanking » verkeerdelijk interpreteerde op de wijze bepaald in de wetgeving inzake de ondernemingsraden; dat nochtans uit de voorbereidende werken van de wetten inzake de comités voor veiligheid en gezondheid blijkt dat de wetgever aan de term « afdanking » een eigen betekenis toekende en hiermede begreep « de betekening van het inzicht van de werkgever om een einde aan het dienstkontraat te stellen »; dat de eerste rechter ten onrechte aanhaalde dat niet betwist wordt dat beroeper een der bedienden is, welke door de beslissing van het beperkt comité bedoeld werd; dat later is gebleken dat de leden van het paritair comité misleid werden betreffende de door beroepene ingeroepen motieven dat, in ondergeschikte orde, de opzegging ten vroegste had kunnen ingaan op 1 juni 1959, hetzij na de beslissing dd. 6 mei 1959 van het Nationaal Paritair Comité.

Overwegende dat beroepene hiertegen aanvoert dat het beperkt comité bevoegd was om zich omtrent het bestaan van technische of economische redenen welke de beschouwde afdanking wettigden, uit te spreken; dat aan het bevoegde comité niet gevraagd wordt een eigenlijke beslissing te treffen, doch enkel de realiteit van een toestand vast te leggen; dat het bestaan van economische redenen derhalve rechtsgeldig door het bevoegd paritair comité erkend was op het ogenblik van de betekening van de opzeggingsbrief; dat de term « afdanking » enkel begrepen kan worden in de betekenis van verbreking van de arbeidsovereenkomst; dat een andere interpretatie niet in overeenstemming zou kunnen gebracht worden met de bepalingen van art. 1, par. 4, litt. e), 3° van de wet van 10 juni 1952 gewijzigd door deze van 17 juli 1957; dat uit voorbereidende

werken van laatstvermelde wet blijkt dat de beschermingsmaatregelen voor de kandidaten voor de comités voor veiligheid en gezondheid dezelfde zijn als deze voor de kandidaten voor de ondernemingsraden; dat de wetgever inzake reglementering betreffende de ondernemingsraden uitdrukkelijk verduidelijkt dat de term « afdanking » in de zin van verbreking van de arbeidsovereenkomst diende begrepen; dat bedoelde afdanking plaatsgreep op 31 oktober 1959, hetzij zelfs na de bekrachtiging van 6 mei 1959 van de resoluties van het beperkt comité; dat het Nationaal Paritair Comité hem de toelating gaf twee beschermde niet nominatim genoemde bedienden af te danken; dat ten slotte de bewering alsof de leden van het paritair comité terzake misleid zouden geweest zijn onjuist en door niets gestaafd is;

I. *Draagwijdte van de term « Afdanking » :*

Overwegende dat de wetten inzake de comités voor veiligheid en gezondheid de draagwijdte van de term « afdanking » niet op expliciete wijze verduidelijken; dat de interpretatie van deze term derhalve dient gevestigd in functie van de algemene economie van de wet en van de door deze laatste nagestreefde doelstellingen; dat de beschouwde wetten een strafrechtelijk karakter dragen; dat hun bepalingen derhalve van strikte toepassing zijn en slechts op analogische wijze mogen geïnterpreteerd worden op grond van bepalingen van aanverwante wetten, indien er in de beschouwde wet of in haar voorbereidende werken uitdrukkelijk naar verwezen wordt;

Overwegende dat uit de voorbereidende werken van de wet van 17 juli 1957 tot wijziging van de wet van 10 juni 1952 betreffende de gezondheid en de veiligheid van de arbeiders, alsmede de salubriteit van het werk en van de werkplaatsen blijkt dat de wetgever terzake doelbewust een parallellisme heeft nagestreefd met het desbetreffende regime geldend voor de mijnen, groeven en graverijen (zie wet van 15 juli 1957 tot wijziging van de gecoördineerde wetten op de mijnen, groeven en graverijen; dat dit oogmerkt blijkt :

— uit volgende verklaring door de minister afgelegd tijdens de vergadering van de senaat dd. 10 april 1957 (Parl. hand. n. 69-70 blz. 1288) : « ... le texte soumis actuellement à l'assemblée est parallèle à celui relatif aux charbonnages ... »

— uit volgende toelichtingen vervat in het verslag van de senaatscommissie van arbeid en sociale voorzorg (verg. 7-3-1957 - N° 174) : « Bij de algemene raadslaging over het wetsontwerp spreekt de commissie de wens uit dat de tekst die zal worden aangenomen, zoveel mogelijk rekening moge houden met de tekst van het wetsontwerp tot wijziging van de gecoördineerde wetten op de mijnen, groeven en graverijen (blz. 1) en verder (blz. 5) : « wat betreft : Bescherming van de afgevaardigden en van de kandidaten. Het woord « afdanking » behoeft niet meer geïnterpreteerd te worden. In het verslag van de commissie over het ontwerp over de mijnen, staat dat het « de dag is, waarop de werkgever zijn wil te kennen heeft gegeven de werknemer door te zenden »;

Overwegende dat deze toelichtingen onmiskenbaar de bedoeling van de wetgever onderstrepen aan de term « afdanking » een eigen betekenis toe te schrijven welke enkel binnen het kader van de beide bedoelde wetgevingen geldt;

Overwegende dat uit het in algemene termen gestelde Kamerverslag van de commissie voor Arbeid en sociale voorzorg dd. 26 juni 1957 (n° 713 - n° 3) niet blijkt dat bedoelde commissie op enigerlei wijze de inhoud of de

doelstellingen van het haar voorgelegde ontwerp zou gewijzigd hebben; dat zulks niet kan afgeleid worden uit de in bedoeld verslag voorkomende vaststelling « De beschermingsmaatregelen in kwestie zijn dezelfde als die voor de kandidaten voor de ondernemingsraden »; dat noch uit enige bespreking in de schoot van deze commissie, noch uit de verdere behandeling in de Kamer der Volksvertegenwoordigers op 27 juni 1957, waarbij de voorgelegde tekst zonder enige opmerking werd aangenomen, blijkt dat de bedoeling zou voorgezeten hebben zekere door de senaat uitdrukkelijk gehuldigde interpretaties te herzien; dat laatstvermelde aanhaling overigens onmiddellijk door de volgende verdere toelichting gevolgd wordt « Deze maatregelen werden trouwens onlangs door het Parlement goedgekeurd ten gunste van de kandidaten voor veiligheid en hygiëne tewerkgesteld in de mijnen, groeven en graverijen »;

Overwegende dat het opvallend voorkomt dat de tekst van art. 1 par. 4 e) van de door de wet van 17 juli 1957 gewijzigde wet van 10 juni 1952, in tegenstelling met de wetgeving houdende organisatie van het bedrijfsleven geen bepaling van de term « afdanking » inhoudt; dat beide teksten weliswaar belangrijke gelijkenissen vertonen, doch niet identisch zijn in tegenstelling met wat de desbetreffende bepaling aangaat van de gecoördineerde wetten op de mijnen, groeven en graverijen, waarmede beschouwde bepalingen wel volledig identisch zijn;

Overwegende dat er om deze redenen aanleiding toe bestaat de term « afdanking » te begrijpen in de betekenis welke er op uitdrukkelijke wijze aan gegeven werd in het hierboven vermeld verslag van de senaatscommissie;

Overwegende dat uit de door beroepene ingeroepen bepalingen van art. 1 par. 4 e) 3° van de beschouwde wet niet kan afgeleid worden dat deze de impliciete ontkenning zouden inhouden van de uitdrukkelijk tot uiting gekomen bedoeling van de wetgever omtrent de draagwijdte van de term « afdanking »; dat bedoelde bepaling er zich inderdaad toe beperkt het recht van de werknemer op zijn wederopneming in de onderneming na de uiteindelijke beëindiging van zijn arbeidsovereenkomst afhankelijk te maken van de voorwaarden dat hij binnen de 30 dagen op de hem gegeven opzegging reageerde; dat het sociaal nut — dat geacht wordt de grondslag van iedere sociale wetgeving uit te maken — toelaat te vermoeden dat het de bedoeling van de wetgever is geweest, vanaf het ogenblik waarop de werkgever van zijn inzicht tot beëindiging van de arbeidsovereenkomst liet blijken, de duur van de periode van onzekerheid omtrent de wederzijdse inzichten der partijen tot een minimum te herleiden en niet te laten aanduren tot na het verloop van een gebeurlijk langdurige opzeggingsperiode;

Overwegende dat uit al wat voorafgaat dient besloten dat de term « afdanking » in de beschouwde wet dient begrepen in de betekenis van « de betekening van het inzicht van de werkgever om een einde aan de arbeidsovereenkomst te stellen »; (nota onder Cass. 16-6-1961 - Pas 1961, 1 1134; « Ondernemingsraden en comités voor veiligheid en hygiëne » - V.B.N. - 1958 - blz. 95);

II. Bevoegdheid van het beperkt comité :

Overwegende dat de afdanking van beroeper ingevolge de bepalingen van art. 1, par. 4 e) 1° van de beschouwde wet slechts veroorloofd was om een gewichtige reden of om reden van economische of technische aard, « vooraf » door het « bevoegd » paritair comité erkend; dat de besluitwet van 9 juni 1945 tot vaststel-

ling van het statuut der paritaire comités geen enkele autonome beslissingsmacht aan het beperkt comité heeft toegekend; dat het huishoudelijk reglement van het Nationaal Paritair Comité voor de bedienden uit de metaalnijverheid overigens aan het beperkt comité alleen de bevoegdheid toekent « om bijzondere vraagstukken welke onder zijn bevoegdheid vallen te onderzoeken »; (art. 9); dat dit reglement verder voorschrijft dat de door het beperkt comité getroffen resoluties aan het Nationaal Paritair Comité ter bekrachtiging dienen voorgelegd art. 12) dat de leden van het N.P.C. welke door dit laatste in beperkt comité afgevaardigd worden enkel tot opdracht hebben, wegens hun bijzondere vertrouwelijkheid met de hun voorgelegde problemen of met het oog op een efficiënte werking van het paritair comité, een voorbereidend onderzoek omtrent de gestelde problemen uit te voeren; zulks ten einde het N.P.C., enig daartoe bevoegd lichaam, toe te laten zich omtrent de voorgelegde aangelegenheid uit te spreken;

Overwegende dat het N.P.C. voor de metaalnijverheid, blijkens zijn notulen van de vergadering dd. 6 mei 1959 de beslissing dd. 18 maart 1959 van zijn beperkt comité bekrachtigde, waarbij erkend werd dat « er redenen van economische aard waren die het opzeggen van de twee bedienden in de firma Smidts gebroeders, beschermd bij art. 1 van de wet van 17 juni 1957 rechtvaardigden »; dat het N.P.C. hierbij besliste « dat de resoluties van het subcomité ingaan op de datum waarop de beslissing in subcomité werd genomen »; dat een zekere terugwerkende kracht van de paritaire beslissing, beperkt tot de duur van de bespreking, in de schoot van de comités, voortvloeit uit de aard zelf van de opdrachten waarmede ze belast zijn (Raad van State 27-10-61 - med. van V.B.N. - n° 5 - 10-2-62 blz. 454);

Overwegende dat hieruit voortvloeit dat de beslissing van het N.P.C. omtrent het bestaan van redenen van economische aard juridisch inging op 18 maart 1959 en zulks niet op grond van de uitoefening van een autonome beslissingsmacht van het beperkt comité, doch ingevolge de retroactieve werking van een beslissing van het N.P.C.;

III. Aanduiding van de af te danken beschermde leden

Overwegende dat het bevoegde paritair comité enkel tot opdracht heeft zich uit te spreken omtrent het bestaan van economische redenen welke de afdanking van een welbepaald aantal beschermde leden wettigen dat het hem niet toekomt een oordeel uit te spreken omtrent de identiteit van bedoelde personen;

Overwegende dat de uiteindelijke keus omtrent de aanduiding van de af te danken personen door de beschouwde wetten niet aan het prerogatief van de werkgever ontnomen werden;

IV. Misleiding van het paritair comité betreffende de door beroepene ingeroepen economische redenen :

Overwegende dat de bevoegdheid van het arbeidsgerecht inzake het onderzoek van de ingeroepen redenen van economische of technische aard, zich beperkt tot het geval waarin het bevoegd paritair comité geen beslissing met eenparigheid van stemmen heeft genomen (art. 1 par. 4, e) 1°);

Overwegende dat noch beweerd, noch bewezen wordt dat zulks in casu het geval zou zijn;

Overwegende dat de raad zich derhalve onbevoegd verklaart om omtrent dit middel te kennen;

Om deze redenen :

het Arbeidsgerecht van beroep te Antwerpen, kamer voor bedienden, alle verdere en tegenstrijdige besluiten verwerpende, uitspraak doende op tegenspraak, verklaart zich onbevoegd om omtrent het middel betreffende de misleiding van het paritair comité te kennen; verklaart dit middel derhalve onontvankelijk;

Verklaart het beroep voor het overige onontvankelijk doch ongegrond, wat zijn beschikkend gedeelte betreft;

Bevestigt derhalve het vonnis a quo in zijn beschikkend gedeelte en verwijst beroeper in de kosten.

NOTEN : 1) In zelfde nummer het vonnis uitgesproken in eerste aanleg dd. 22 maart 1962.

2) Dit arrest belicht één der verschilpunten bestaande tussen de wetgeving op de Ondernemingsraden en deze op de Comités van Veiligheid en Gezondheid.

De Ondernemingsraden vallen onder toepassing van de wet van 20 september 1948, houdende organisatie van het bedrijfsleven, gewijzigd bij de wetten van 18 maart 1950, 15 juni 1953, 15 maart 1954 en 28 januari 1963.

Artikel 21 regelt o.a. de wettelijke bescherming van de vertegenwoordigers en van de kandidaten voor de Ondernemingsraden, welke werknemers slechts in bepaalde gevallen mogen afgedankt worden. Par. 8 van art. 21 geeft een nadere bepaling betreffende de term « afdanking », waar gezegd wordt :

« Voor de toepassing van dit artikel, wordt als afdanking beschouwd, onverschillig of het gaat om een vertegenwoordiger of om een arbeider die op een candidatenlijst werd voorgedragen, elke verbreking van het contract vanwege de werkgever, gedaan hetzij met of zonder afdankingsvergoeding, hetzij zonder opzegging of met een opzegging die werd betekend van de vijftien dagen af die het ogenblik voorafgaan waarop de datum der verkiezingen, voor de eerste maal, door middel van aanplakking, ter kennis van de arbeiders werd gebracht. »

Het Hof van Cassatie heeft in verschillende arresten beslist dat de afdanking, zoals bedoeld door dit art. 21, verwezenlijkt is op de dag van de werkelijke verbreking van het dienstcontract, wat in geval van verbreking met een vooropzeg betekent dat de afdanking plaats heeft op het einde van de opzegtermijn (arresten van 25 april 1957, Pas. 1957, 1, 1009 - van 30 juni 1960, Pas. 1960, 1, 1246, en van 16-6-1961, Pas. 1961, 1, 1134).

Een analoge bescherming wordt ingericht voor de werknemers die verkozen werden of eenvoudig candidaat waren voor een Comité van Veiligheid en Gezondheid, en dit krachtens art. 1, par. 4 litt. e. van de wet van 10 juni 1952, betreffende de gezondheid en de veiligheid van de werknemers, gewijzigd bij de wetten van 17 juli 1957 en 28 januari 1963.

De wettelijke regeling is nochtans niet volledig dezelfde als voor de Ondernemingsraden. Van de term « afdanking » wordt b.v. geen nadere bepaling gegeven, zoals wel het geval was in art. 21, par. 8, van de wet op de Ondernemingsraden.

Verder wordt ook de vraag tot wederopneming die de werknemer moet doen anders geregeld, vermits art. 1, par. 4, litt. e. 3°, van de wet op de gezondheid en de veiligheid van de werknemers, het recht om opnieuw in de onderneming te worden opgenomen afhankelijk stelt van een aanvraag « binnen 30 dagen na de datum van de afdanking, van het vonnis waarbij verklaard wordt dat de afdanking niet gerechtigd was, of van de voordracht der candidatenlijsten ».

De vraag was te weten hoe de term « afdanking »

moet geïnterpreteerd worden in de wet op de gezondheid en de veiligheid der werknemers.

Een beslissing van het Arbeidsgerecht te Antwerpen van 23-12-1959, Tijdschrift voor sociaal recht 1961, bl. 79, zegde : Door doorzending moet men verstaan niet het einde van de opzeggingstermijn, maar het ogenblik waarop de doorzending met vooropzeg betekend wordt aan de arbeider ».

In dezelfde zin verscheen ook een nota in de Pasicrisie 1961, bl. 1134, onder het arrest van het Hof van Cassatie van 16 juni 1961, in welke nota uitdrukkelijk gewezen werd op het verschillend stelsel, enerzijds voor de Ondernemingsraden, en, anderzijds voor de Comités van Veiligheid en Gezondheid.

Na een onderzoek van de voorbereidende werken van de wet, is het arrest van het Arbeidsgerecht van Beroep te Antwerpen dd. 25 maart 1963 tot hetzelfde besluit gekomen.

ARBEIDSGERECHT TE ANTWERPEN

Kamer voor Bedienden. — 22 maart 1962.

Voorzitter : M. Lambrechts.

Juridisch bijzitter : M. K. Van Meel.

Advokaten : Mrs. Van den Heuvel en Michielsens R.

Bediendenovereenkomst. — Afdanking van werknemer. — Voorwaarden. — Bevoegdheid van het Nationaal Paritair Comité.

1. *De voorafgaandelijke erkenning van de redenen van economische of technische aard voor afdanking van een werknemer, die geniet van de wettelijke bescherming voorzien door art. 1 par. 4, litt. e, van de wet van 10 juni 1952, betreffende de gezondheid en de veiligheid van de werknemers, mag geschieden door het beperkt comité van het bevoegd Paritair Comité.*

Het Nationaal Paritair Comité beperkt zich tot de bekrachtiging of de vernietiging van de beslissing van het beperkt Comité.

2. *De term « afdanking » dient in de wet van 10 juni 1952 gewijzigd door de wet van 17 juli 1957, geïnterpreteerd volgens de betekenis die deze term heeft in de wet op de Ondernemingsraden (art. 21, par. 8, van de wet van 20 september 1948, houdende organisatie van het bedrijfsleven).*

Talboom t./ N.V. Chantier Naval et Ateliers de Constructions de Hemiksem.

Overwegende dat de poging tot verzoening ter zitting aangewend vruchteloos is gebleven;

Overwegende dat aanlegger die als bediende in dienst was van verweerster door deze laatste op 31 oktober 1959 werd ontslagen na bij schrijven van 28 april 1959 een vooropzeg te hebben ontvangen ingaande op 1 mei 1959;

Overwegende dat aanlegger de geldigheid van de hem betekende vooropzeg betwist aanvoerend dat hij, vermits hij lid was van het comité voor veiligheid en gezondheid in het bedrijf van verweerster, slechts kon afgedankt worden om redenen voorafgaandelijk door het bevoegd paritair comité aangenomen, en dergelijke voorafgaandelijke aanneming niet bestond op het ogenblik dat hij in vooropzeg werd gesteld;

Dat aanlegger wegens zijn beweerd onregelmatig ontslag een schadevergoeding vordert gelijk aan 2 jaar loon of 153.320,— F;

Dat verweerster deze eis betwist;

Overwegende dat uit de door verweerster voor-gebrachte stukken blijkt dat het beperkt comité van het Nationaal Paritair Comité voor de bedienden uit de metaalnijverheid ter zitting van 18 maart 1959 aanvaardde dat er in het bedrijf van verweerster redenen van economische aard aanwezig waren welke de opzegging verrechtvaardigen van 2 bedienden, leden van het comité voor veiligheid en hygiëne;

Dat niet wordt betwist dat een der twee bedienden, waarvan in voormelde beslissing sprake is, aanlegger bedoelde;

Overwegende dat de beslissing van het beperkt comité uit de metaalnijverheid in zitting van 6 mei 1959 bekrachtigd werd, terwijl tevens in diezelfde zitting besloten werd dat de beslissing van het beperkt comité genomen op 18 maart 1959 zou ingaan op laatstgenoemd datum;

Overwegende dat de wet van 10 juli 1952 gewijzigd bij de wet van 17 juli 1957 in art. I, par. 4-e I° voorziet dat de bedienden leden van het comité voor veiligheid en hygiëne kunnen ontslagen worden om economische redenen welke vooraf door het bevoegd paritair comité werden erkend;

Dat de wet echter niet voorziet dat deze erkenning zou dienen te geschieden door het Nationaal Paritair Comité in plenaire vergadering en niet zou mogen geschieden door het beperkt comité van datzelfde paritair comité;

Dat, waar de beslissing omtrent de afwezigheid van economische redenen welke tot verrechtvaardiging van het ontslag van een bediende van het comité voor veiligheid en hygiëne, worden aangevoerd, tot de bevoegdheid van het beperkt comité blijken te behoren, en het nationaal paritair comité zich beperkt tot de bekrachtiging of de vernietiging van de beslissing van het beperkt comité, er een erkenning was door het bevoegd paritair comité van het bestaan van economische redenen welke het ontslag van aanlegger verrechtvaardigen;

Dat bovendien dient opgemerkt dat de wet van 10 juni 1952 gewijzigd door de wet van 17 juli 1957 niet bepaalt dat de bediende niet in vooropzeg mag worden gesteld, doch wel dat de bediende niet mag worden afgedankt;

Dat afdanking naar luidt art. 21 par. 8 van de wet van 10 maart 1948 op de ondernemingsraden betekent; elke verbreking van het kontrakt vanwege de werkgever, gedaan hetzij met of zonder afdankingsvergoeding, hetzij zonder of met opzegging;

Dat uit hetgeen voorafgaat dan ook blijkt dat aanlegger werd afgedankt wegens economische redenen, welke vooraf door het bevoegd paritair comité waren erkend geworden;

Om deze redenen :

het Arbeidsgerechtigd van Antwerpen, Kamer voor Bedienden, alle andere en tegenstrijdige besluiten verwerpende, verklaart de eis ontvankelijk doch ongegrond wijst aanlegger er dan ook van af en verwijst hem in de kosten.

BOEKBESPREKING

A. Mast. — Overzicht van het Belgisch Grondwettelijk Recht. — Wetenschappelijke uitgeverij E. Story-Scientia, Gent. 1963. 439 blz.

Het nieuw boek van Prof. Mast «Overzicht van het Belgisch Grondwettelijk recht» mogen wij met een oprechte voldoening begroeten. Immers, sedert geruime tijd werd dit boek in de Vlaamse wetenschap verwacht. Reeds de zeer bekende voortreffelijke gestencilleerde cursus over het staatsrecht, door Prof. Mast te Gent gedoceerd, werd niet enkel door de studenten in de rechten gebruikt, doch was voor vele belangstellenden een onontbeerlijk naslawerk. Zijn achtereenvolgende herdrukken waren een onmisbaar werk-instrument om zich een juist beeld te kunnen vormen van de laatste stand van ons grondwettelijk recht. De Vlaamse juristen rekenden er dan ook op dat de auteur een definitieve uitgave van zijn werk zou opstellen, die aan onze rechtsliteratuur het eerste nederlandsstalig wetenschappelijk handboek over het staatsrecht zou bezorgen, dat ons nog zozeer ontbrak.

Wel werden er vroeger reeds leerboeken van Belgisch grondwettelijk recht in het Nederlands uitgegeven, zoals het boek van Prof. V. Boon en dit van K. Brants, in verschillende drukken bijgewerkt door C. Ketelaer en R. Van Haesendonck, dat reeds een vijfde uitgave mocht beleven. Deze beide werken zijn echter vrij summier en meer bestemd voor het middelbaar en het handelonderwijs dan voor universitair gebruik.

Het boek van Prof. Mast is gekenmerkt door zeer bijzondere hoedanigheden. Het is eerst en vooral glashelder in zijn uiteenzetting en vormt dan ook voor de studenten een ideaal leerboek. Enkel iemand die, na jarenlange onafgebroken studie, zijn onderwerp op een volmaakte wijze beheerst kan komen tot deze opperste vorm van eenvoud en duidelijkheid, waarbij steeds doorgedrongen wordt tot de kern van elk vraagstuk en waarbij de grote problemen van het staatsrecht worden verklaard op een zo bevattelijke wijze dat zij door hen die het boek bestuderen zonder de minste moeite worden geassimileerd. Het werk heeft daarbij niets van het dogmatische, dat van enkele beginselen een stug en strak stelsel afleidt. Het staat zeer dicht bij de werkelijkheid en het brengt de grondregelen van constitutioneel recht, zoals zij zich in ons land voordoen, in onmiddellijk contact met het praktische staatsleven. De auteur geeft voortdurend vergelijkingen met het grondwettelijk recht van andere landen, zonder dat zulks leidt tot enige overlading van de tekst. Zijn uiteenzetting wordt doorlopend geïllustreerd door treffende voorbeelden uit de politieke realiteit, waarbij ook enkel het essentiële wordt in aanmerking genomen. Het werk bevat verder een schat van verwijzingen naar een voortreffelijk uitgekozen bibliografie, die onmiddellijk de weg aanduiden voor verdere studie. Het boek is uiteindelijk geschreven in uitmuntend Nederlands, in een zakelijke, soliede en heldere taal. Het is uitermate geschikt als basiswerk voor de beoefening van het staatsrecht en het zal niet enkel aan studenten, doch ook aan het intellectueel publiek in het algemeen bijzonder welkom zijn.

Prof. Mast ontveinst zich niet dat het misschien thans wel een minder geschikte tijd is of dergelijk werk uit te geven. Wij bevinden ons nu in een periode waarin de herziening van onze Grondwet op het getouw staat en het is stellig dat binnen afzienbare tijd

vrij belangrijke wijzigingen aan ons staatstuk zullen gebracht worden. Mocht dit nu een reden zijn om de uitgave van het boek langer uit te stellen? Volkomen terecht antwoordt de auteur hierop ontkenend. Het is immers niet mogelijk te voorzien hoe lange tijd de thans in uitzicht gestelde grondwetsherziening nog zal in beslag nemen. Doch ook, in verband met deze herziening zelf, is het voorzeker nuttig dat onze juristen en onze politiekers zouden beschikken over een betrouwbaar stramien waarop het herzieningswerk zal dienen uitgevoerd te worden. Hierbij wordt door schrijver de nadruk gelegd op de onafgebroken evolutie die zich in staatsrechtelijk bestel voordoet en op het noodzakelijk relatief karakter van elk grondwettelijk stelsel. Hij noemt daarom zijn werk een «momentopname» van de thans bestaande toestand. Als dusdanige opname is het werk bijzonder goed geslaagd en geeft het ons een uiterst getrouw beeld van onze hedendaagse constitutionele wetenschap.

Wat de systematiek betreft behandelt Prof. Mast in het eerste gedeelte de algemene grondslagen van het grondwettelijk recht. Hij lijnt het af tegenover het administratief recht en de politieke wetenschap, geeft een summier geschiedenis van het ontstaan onzer grondwet, met een beknopt overzicht van de politieke stromingen die zich deden gelden in het Nationaal Congres, waarna de opgave volgt van een algemene bibliografie van het grondwettelijk recht in ons land en in de belangrijkste staten, met bijzondere vermelding van de werken die speciaal op het vergelijkend staatsrecht betrekking hebben.

Verder worden de kenmerken van de Belgische staatsinrichting ontleed en wordt uitgeweid over de democratie, de rechtstaat, de representatieve instellingen, de nationale souvereiniteit, het parlementair stelsel, het begrip van de eenheidsstaat en de betekenis van de geschreven en stroeve Grondwet.

Het zijn allen onderwerpen waarover ganse bibliotheken geschreven zijn en die hier herleid worden tot hun eenvoudigste vorm waarmede telkens de stevige grondslag gelegd wordt waarop de lezer verder kan bouwen.

In een paar hoofdstukken bespreekt de auteur de essentiële elementen van het staatsbegrip en na een vergelijking tussen de statenbond en de bondsstaat wordt ook gehandeld over de federalistische gedachte, vooral in het vergelijkend recht.

Bij de behandeling van het probleem van de scheiding der machten onderstreept Prof. Mast hoe dit begrip in ons grondwettelijk stelsel uiterst belangrijk is en hoe de waarborg voor de politieke vrijheid meer gezocht wordt in de veelheid der organen die tot samenwerking worden geroepen dan wel in een strakke afbakening (hunner wederzijdse bevoegdheids-sfeer (blz. 63).

Wat de delegatie van bevoegdheid aangaat staat de auteur afwijzend tegenover de praktijk die in ons land gedurende verschillende jaren werd toegepast en die enkel kan steunen op feitelijke noodzakelijkheid doch grondwettelijk niet kan verantwoord worden. Ook het referendum wordt niet geacht te kunnen overeenstemmen met de stelregels aanvaard door het Nationaal Congres.

Na deze inleidende hoofdstukken gaat Prof. Mast achtereenvolgens over tot de studie van de wetgevend, de uitvoerende en de rechterlijke macht. Hij wijkt hierbij enigszins af van het voorbeeld zijner Nederlandse voorgangers. Prof. Kranenburg bestudeerde

eerst de functies die in het rijk dienen uitgeoefend te worden en onderzocht nadien welke organen met deze functies gelast waren. Prof. Van der Pot van zijn kant deed het tegenovergestelde; hij beschreef eerst de organen en ontleedde daarna de functies die hun waren toebedeeld. Prof. Mast maakt tussen beide geen scherpe scheiding en geeft ons een synthese van de organisatie van het orgaan en van de functie die het heeft te vervullen. Maar deze synthese is opgebouwd met uiterst logische zin, en vooral met de bedoeling de studerende op praktische wijze in te leiden in ons staatsbestel zoals het effectief werkt. Dat hierbij noodzakelijkerwijze soms moet overgeschakeld worden van het een orgaan op het andere is de eenvoudige weerspiegeling van de werkelijk bestaande toestand.

In heel deze behandeling van de samenstelling en de werking van de drie grote staatsmachten worden onafgebroken precedentes uit de politieke geschiedenis van ons land in het midden gebracht. Zeer delicate kwesties komen hierbij ter bespreking, die ook vandaag nog van aard zijn bij velen politieke hartstochten te ontketen. Ze worden behandeld met een soevereine objectiviteit en beoordeeld met gezond verstand.

Wanneer Prof. Mast ons met vaste hand schetst hoe gebruiken en geplogenheden de constitutionele tekst met nieuwe normen hebben overwoekerd en hoe op velerlei gebied onze tegenwoordige staatkundige opvattingen afwijken van de inzichten der leden van het Nationaal Congres, beoordeelt hij toch streng de gevallen waar de grondwettelijke tekst eenvoudig miskend wordt en er klaarblijkelijk van zijn bedoeling wordt afgeweken. Deze gevallen zijn voorzeker menigvuldig en wanneer men ze aanstreeft in het boek van Professor Mast, telkens ze door hem vermeld en bekeurd worden, kan men er een vrij omvangrijke ruiker van samenlezen.

Het vijfde boek van het werk is gewijd aan de openbare financiën, het belastingwezen en het Rekenhof, terwijl in het zesde de grondwettelijke herzieningsprocedure aan de beurt komt.

Zoals in de meeste moderne leerboeken over het staatsrecht wordt ook in het boek van Prof. Mast, in tegenstelling met wat in de oudere geschriften van die aard gebruikelijk was, de studie van de grondrechten verschoven naar het einde van het werk. Het hoeft niet gezegd dat ook hier brandende problemen aan de orde zijn, die op dezelfde rustige, zakelijke en objectieve wijze behandeld worden als de overige hoofdstukken.

In onze Vlaamse rechtsliteratuur was de publiekrechtelijke sector nog niet bedeed met een fundamentele handleiding. Het thans verschenen werk van Prof. Mast vormt een grondleggende bijdrage tot deze afdeling van ons recht. Het zal voorzeker talrijke uitgaven belevan en er zal voor de wetenschappelijke studie van ons constitutioneel systeem een uiterst vruchtbare werking van uitgaan.

René Victor.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

BALIELEVEN

Verbond van Belgische Advokaten.

Congres der Belgische Jonge Advokaten,
van 28 augustus tot 1 september 1964.

Op initiatief van zijn voorzitter, de Heer Stafhouder *Thevenet*, richt het Verbond van Belgische Advokaten een congres in van Belgische Jonge Advokaten, dat zal doorgaan te Brussel van 28 augustus tot 1 september 1964. Terzelfdertijd zullen eveneens te Brussel de statutaire algemene vergadering en de jaarlijkse pleitwedstrijd van het Verbond gehouden worden.

De « Association Internationale des Jeunes Avocats » heeft harerzijds beslist een congres te Brussel te houden op dezelfde datum. De door beide congressen te behandelen problemen zijn, zo niet identisch, dan toch zeer gelijklopend. Deze gelukkige omstandigheid is van aard de belangstelling te verhogen die deze werkzaamheden in de middens van de balie zullen verwekken, zowel hier te lande als in het buitenland.

De werkzaamheden van het congres der Belgische jonge advokaten zullen vijf thema's bestrijken, als volgt onder vijf werkgroepen verdeeld.

1. *De groep « Brussel »*, samengesteld uit leden van de Brusselse balie heeft als onderwerp: *de Europese instellingen en de jonge advokaten*.

2. *De groep « Luik »*, samengesteld uit leden van de balies der provincies Luik, Namen en Luxemburg, heeft als onderwerp: *de jonge advocaat en de extra-professionele werkzaamheden*.

3. *De groep « Gent »*, samengesteld uit leden van de balies der provincies Oost-Vlaanderen en West-Vlaanderen heeft als onderwerp: *de beroepsvorming van de jonge advocaat*.

4. *De groep « Antwerpen »*, samengesteld uit leden van de balies der provincies Antwerpen en Limburg, en van de balie te Leuven, heeft als onderwerp: *de organisatie van het werk van de jonge advocaat*.

5. *De groep « Henegouwen »*, samengesteld uit leden van de balies der provincie Henegouwen, en van de balie te Nijvel, heeft als onderwerp: *de materiële standing en zekerheid van de jonge advocaat*.

Deze vijf groepen worden voorgezeten door de vijf ondervoorzitters van het Verbond, te weten, in de hoger aangeduide orde der groepen, Mr. *Marcel Janssen* van de Balie te Brussel, de heer Stafhouder *Wanckenne* van de balie te Verviers, Mr. *Paul Verschoore* van de Balie te Gent, de heer Stafhouder *Byvoet* van de balie te Hasselt en de heer Stafhouder *Stein* van de balie te Charleroi.

Het Verbond kan er zich in verheugen dat de Heren Voorzitters der groepen de werkzaamheden reeds doelmatig hebben kunnen doen starten, dank zij de ijverige medewerking van de Voorzitters der Conferenties van de Jonge Balie.

De algemene secretaris van het Verbond,
A. Bayart.

TIJDSCHRIFTEN

Politica, jrg. 1963 - nr. 4 :

H. De Maegd, De « Commission on Civil Rights » en de discriminatie in het negerstemrecht in de V.S.A. — Y. Nuyens, Pressiegroepen. Enkele theoretische beschouwingen. — G. Van de Put, Harold Laski over de democratie. — K. Dobbelaere, Katholieke Universiteit te Leuven. De School voor Politieke en Sociale Wetenschappen. — L. Van Outrive, De expansie van de School voor Politieke en Sociale Wetenschappen.

Bestuurswetenschappen, jrg. 1963 - nr. 6 :

Rede uitgesproken door de voorzitter van de Vereniging voor Administratief Recht, Prof. Mr. J. G. Wiarda, op de Algemene vergadering te Utrecht, op 27 september 1963. — J. C. Somers, Jurisprudentie van het College van Beroep voor het bedrijfsleven in 1962. — L. J. Brinkhorst, Overzicht van de rechtspraak van het Hof van Justitie der Europese Gemeenschappen.

Bulletin van de Europese Economische Gemeenschap, jrg. 1963 - nr. 12 :

Von der Groeben, Harmonisatie van de omzetbelasting in de Europese Economische Gemeenschap. — Door de Commissie voorgestelde maatregelen voor de vaststelling van een gemeenschappelijk graanprijsniveau. — Maatregelen van de Commissie en voorstellen aan de Raad met betrekking tot de verwerkte landbouwprodukten die onder de regeling inzake het verdelingsverkeer vallen. — Werkzaamheden van de Gemeenschap. — Instellingen en Organen.

Nederlands Juristenblad, jrg. 1963 - nr. 44/45 :

H. H. Kirschheimer, Een Ombudsman in Nederland ? — J. H. Smeets, Het Telefoongeheim.

Journal des Tribunaux, jrg. 1963 - nr. 4428 :

J.-J. Boels, L'état de subordination.

Revue Pratique du Notariat Belge, 1963 - nr. 2489 :

J. Demblon, Le pouvoir réglementaire des assemblées de notaires.

Annales de la Faculté de Droit de Liège, jrg. 1963 - nr. 3 :

P. Harmel, Emile Dembour. — A. Klafkowski, L'introduction du Traité de Potsdam et les questions polonaises. — J. Dainow, Le système judiciaire américain. — J. Hansenne, Le droit de passage en cas d'enclave. Nature et conséquences. — M. Papier-Jamouille, La renonciation aux avantages d'ordre public résultant des lois sociales. — A. Flamme, Les contrats de travaux et de fournitures de l'Administration dans le Marché Commun.

Recueil Dalloz, jrg. 1963 - nr. 42 :

J. M. Verdier, Aspects inattendus de la loi du 31 juillet 1963 : préavis de grève et droit syndical.

nr. 43 :

R. Lecourt et R. M. Chevalier, Chances et malchances de l'harmonisation des législations européennes.